

Trøndelag Forskning og Utvikling

Trøndelag R & D Institute

Brukerundersøkelse Distriktssenteret 2019

Bidrar bruken av Distriktssenteret til at kommunene i målgruppen blir bedre samfunnsutviklere?

Roald Lysø, Ida-Camilla Løe, Espen Carlsson, Torgunn
Sollid-Bolås, Håkon Sivertsen, Roald Sand

Tfou-rapport 2019:16

Tittel : Brukerundersøkelse Distriktssenteret 2019.
Bidrar bruken av Distriktssenteret til at kommunene i målgruppen blir bedre samfunnsutviklere?

Forfatter(e) : Roald Lysø, Ida-Camilla Løe, Espen Carlsson, Torgunn Sollid-Bolås, Håkon Sivertsen, Roald Sand

TFoU-rapport : 2019:16

ISBN : 978-82-7732-301-5

ISSN : 0809-9642

Prosjektnummer : 3020

Oppdragsgiver : Distriktssenteret. Kompetansesenter for distriktsutvikling

Kontaktperson : Lillian Hatling

Oppdragets størrelse: 350 000

Prosjektleder : Roald Lysø

Medarbeider(e) : Ida-Camilla Løe, Espen Carlsson, Torgunn Sollid, Håkon Sivertsen, Roald Sand

Sammendrag : Denne brukerundersøkelsen gir noen svar på hvordan - i hvilken grad og på hvilken måte - Distriktssenterets arbeid bidrar til at kommunene i målgruppen blir bedre samfunnsutviklere

Emneord : Brukerundersøkelse, distriktskommuner

Dato : Desember 2019

Antall sider : 53 + vedlegg

Status : Offentlig

Utgiver : Trøndelag Forskning og Utvikling AS
Postboks 2501, 7729 STEINKJER
Telefon 74 13 46 60

FORORD

Denne brukerundersøkelsen gir noen svar på hvordan - i hvilken grad og på hvilken måte - Distriktssenterets arbeid bidrar til at kommunene i målgruppen blir bedre samfunnsutviklere.

TFoU er et samfunnsvitenskapelig forskningsinstitutt som leverer oppdragsforskning. Distriktssenteret er et statlig organ underlagt Kommunal- og Moderniseringsdepartementet som jobber primært med samfunnsutvikling i små kommuner.

Vi har vektlagt: Konstruktiv dialog med oppdragsgiver gjennom prosjektperioden og, effektiv datainnsamling, solid og etterprøvbar analysemetode, sammenlignbarhet med tidligere brukerundersøkelser, samt informativ og lett tilgjengelig rapportering. Det er tatt utgangspunkt i tidligere brukerundersøkelser og utredninger relatert til Distriktssenteret, for å sikre at vi tilbyr et prosjekt som gir ny innsikt.

Oppdraget er gjennomført innenfor en ressursramme tilsvarende 350.000, i perioden oktober- desember 2019.

Kontaktpersoner i Distriktssenteret har vært Lillian Hatling og Ingvill Dahl. Disse har deltatt i diskusjoner og gitt innspill ved oppstart, underveis og avslutning av prosjektet.

TFoU har fulgt de generelle forskningsetiske retningslinjene i gjennomføringen av oppdraget.

TFoU og oppdragsgiver Distriktssenteret har hovedkontor i samme by, og fra 1.9.2019 i samme del av bygningen som heter InnoCamp Steinkjer. Begge aktører har klare systemer og rutiner for håndtering av oppdrag og eventuelle relasjoner eller andre faktorer som kan påvirke gjennomføring av oppdrag på måter som kan være i strid med regler for habilitet og forskningsetikk. I forbindelse med oppdraget har flere representanter fra hhv. TFoU og Distriktssenteret, reflektert over gjennomføringen og kontakten mellom partene, og ikke funnet forhold av betydning for prosjektresultatene ut fra dette.

TFoU takker for et interessant oppdrag og godt samarbeid underveis.

Steinkjer, desember 2019

Roald Lysø, prosjektleder

INNHOOLD

	side
FORORD	i
INNHOOLD	ii
FIGURLISTE	iii
TABELLER	iii
SAMMENDRAG	vii
1. Innledning	1
1.1 Distriktssenterets brukere og kunnskapsprodukter	1
1.2 Nærmere om oppdraget	3
1.3 Gjennomføring av brukerundersøkelsen	4
1.4 Rapportens videre oppbygging	5
2. Metode	6
2.1 Datainnsamling	6
2.1.1 Spørreskjemaet	7
2.1.2 Kvalitativ undersøkelse og intervju	10
2.2 Datakvalitet	11
3. Resultater	13
3.1 Hvem er respondentene og informantene	13
3.1.1 Vurdering av egen og kommunens kompetanse	15
3.1.2 Fagområder respondentene er mest involvert i	16
3.2 Kjennskap til Distriktssentret og bruken av deres formidlingskanaler	18
3.3 Næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid.	19
3.4 Rekruttering, tilflytting og inkludering – bolystarbeid.	22
3.5 Stedsutvikling, bolig og bomiljø.	25
3.6 Samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering.	27
3.7 Prosessbistand	29
3.8 Resultater fra kvalitativ datainnsamling	32
3.8.1 Fylkeskommunene	33
3.8.2 Nasjonale aktører	34
4. Sentrale funn og vurderinger	36
4.1 Innledning	36
4.2 Hvem når Distriktssenteret?	37
4.3 Hvordan brukes Distriktssenteret i dag?	38
4.4 Hvilke brukereffekter kan Distriktssenteret ha?	39

4.5 Konklusjoner og vurderinger	40
LITTERATURLISTE	42
VEDLEGG	43

FIGURLISTE

Figur		side
Figur 1-1:	Resultatkjeden.	4
Figur 2-1:	Distriktsenterets kunnskap knyttet til brukereffekter (flytskjema for spørreundersøkelse).	8
Figur 2-2:	Flytskjema spørreundersøkelse, del 1	8
Figur 2-3:	Flytskjema spørreundersøkelse. del 2	9
Figur 3-1:	<i>Stilling fordelt på kjønn. Prosent (n=507)</i>	15
Figur 3-2:	Respondentenes involvering i ulike områder i. Prosent. n=244.	17
Figur 3-3:	Opplevde nytteverdi av Distriktsenterets tilbud, tjenester og aktiviteter sortert etter gjennomsnittsverdi på en sekstrinnsskala («vet ikke» er utelatt fra gjennomsnittsverdien). n=235.	31
Figur 3-4:	Tilgjengelighet av informasjon og tjenester fra Distriktsenteret. Sortert etter beste gjennomsnittscore («vet ikke» er utelatt fra gjennomsnittsverdien). n=233.	32

TABELLER

Tabell		side
Tabell 2-1:	Sentralitetsklasser med antall kommuner, antall innbyggere og andel av landets innbyggere (prosent). Kilde: Høydahl 2017 Sentralitetsindeks, 2018.	6
Tabell 2-2:	Informanter til intervju.	10
Tabell 3-1:	Folketall, sentralitet og nettoutvalg. Kilde: SSB 2019 og egne data.	13
Tabell 3-2:	Fordeling stillingskategorier, nettoutvalg, avrundet prosent.	14
Tabell 3-3:	Vurdering av egen kompetanse for å arbeide med samfunnsutvikling i kommunen. Tall i prosent. n= 502	16
Tabell 3-4:	Hvordan vil du vurdere kommuneorganisasjonens samlede kompetanse til å arbeide med følgende? Tall i prosent.	17
Tabell 3-5:	Hvordan vil du vurdere kommuneorganisasjonens samlede kompetanse til å arbeide med ulike fagområder? Gjennomsnittsverdier på en skala fra 1-3 der 1 er svært god og 3 er mindre god. n=478.	18
Tabell 3-6:	Hvor godt kjenner du Distriktsenteret? n=513.	18

Tabell 3-7:	Distriktsenteret produserer og gjør kunnskap tilgjengelig gjennom flere kanaler. Hvilke kanaler har du benyttet deg av i ditt arbeid. Fordelt på stillingskategori. Tall i prosent. n=244.	19
Tabell 3-8:	Fordeling av de som er involvert i Næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid, fordelt på stillingskategori. n=243.	20
Tabell 3-9:	Har du brukt Distriktsenterets kunnskap i ditt arbeid med næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid? n=151.	20
Tabell 3-10:	Har du brukt Distriktsenterets kunnskap i ditt arbeid med næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid? Prosent. n=151.	21
Tabell 3-11:	I arbeidet med næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid, i hvilken grad har Distriktsenteret bidratt til at kommunen har: Tall i prosent, n=149.	21
Tabell 3-12:	Fordeling av de som er involvert i arbeid med rekruttering, tilflytting og inkludering. Antall og prosent. n=243.	23
Tabell 3-13:	Har du brukt Distriktsenterets kunnskap i ditt arbeid med rekruttering, tilflytting og inkludering? Tall i prosent, n=65.	23
Tabell 3-14:	Har du brukt Distriktsenterets kunnskap i ditt arbeid med rekruttering, tilflytting og inkludering? Antall og prosent. n=65.	23
Tabell 3-15:	I arbeidet med rekruttering, tilflytting og inkludering, i hvilken grad har Distriktsenteret bidratt til at kommunen har: Tall i prosent, n=64.	24
Tabell 3-16:	Hvilke områder er du mest involvert i? Fordelt på stillingskategori. Antall og prosent. n=243.	25
Tabell 3-17:	Har du brukt Distriktsenterets kunnskap i ditt arbeid med stedsutvikling, bolig og bomiljø? Antall og prosent. n=114.	26
Tabell 3-18:	Har du brukt Distriktsenterets kunnskap i ditt arbeid med stedsutvikling, bolig og bomiljø? Tall i prosent. n=114.	26
Tabell 3-19:	I arbeidet med stedsutvikling, bolig og bomiljø, i hvilken grad har Distriktsenteret bidratt til at kommunen har: Tall i prosent. n=114.	26
Tabell 3-20:	Fordeling av de som er involvert i Samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering. Antall og prosent. n=243.	27
Tabell 3-21:	Hvordan vil du vurdere kommuneorganisasjonens samlede kompetanse til å arbeide med samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering? Prosent. n=150.	27
Tabell 3-22:	Har du brukt Distriktsenterets kunnskap i ditt arbeid med samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering? Antall og prosent. n=136.	28
Tabell 3-23:	Har du brukt Distriktsenterets kunnskap i ditt arbeid med samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering? Prosent. n=136.	28

Tabell 3-24:	I arbeidet med samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering, i hvilken grad har Distriktsenteret bidratt til at kommunen har: Prosent. n=136.	29
Tabell 3-25:	Hvor god vil du si at din kommune er på å gjennomføre utviklingsprosesser internt i egen kommuneorganisasjon? Prosent. n=236.	30
Tabell 3-26:	Hvor god vil du si at din kommune er på å gjennomføre utviklingsarbeid i samarbeid med andre aktører utenfor kommuneorganisasjonen? Prosent. n=236.	30
Tabell 4-1:	Distriktsenteret som kunnskapskilde og bidrag til tiltak. Tall i prosent.	39

SAMMENDRAG

Oppdragets formål har vært å frembringe innsikt om hvor godt Distriktsenteret oppfyller samfunnsoppdraget. Oppdraget er løst gjennom å planlegge, utforme og gjennomføre en kvantitativ undersøkelse til kommunene og en intervjuundersøkelse til et utvalg fylkeskommuner og nasjonale aktører.

Kapittel 2 i denne rapporten gjør rede for metode og design. I kapittel 3 presenteres resultatene og i kapittel 4 løfter vi fram sentrale funn og våre vurderinger.

Formålet til Distriktsenteret er å styrke kommuner og regioners evne til å utvikle attraktive og vekstkraftige samfunn gjennom lokal utviklingskraft og lokale initiativ. Utviklingsarbeidet skal være kunnskapsbasert, og målet er at distriktskommunene skal bli bedre samfunnutviklere ved å benytte seg av Distriktsenterets arbeid og tjenester.

Undersøkelsen belyser følgende spørsmål:

- Hvem bruker Distriktsenteret?
- Hvordan brukes Distriktsenterets kunnskap?
- I hvilken grad har Distriktsenteret bidratt til at kommunene har a) tatt i bruk nye arbeidsmetoder, b) satt i gang prosjekt, c) prøvd ut nye tiltak, d) fått nye samarbeidspartnere, e) fått bedre kompetanse, f) fått økt evne til å utnytte ressursene i kommunen, og g) etablert eller utviklet nye tjenester?
- Hvilken betydning har produktene og tjenestene fra Distriktsenteret hatt?

For å tydeliggjøre og strukturere oppdraget kategoriserte Distriktsenteret egen virksomhet i fire fagområder, og det ble stilt likelydende spørsmål til respondentene om hvert område:

- Næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid
- Stedsutvikling, bolig og bomiljø
- Rekruttering, tilflytting og inkludering
- Samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering

I tillegg har vi innhentet data om Distriktsenterets virksomhet innen prosessledelse, kobling og fasilitering innenfor alle fagområdene.

Sentrale funn:

- Spørreundersøkelsen avdekker at Distriktsenteret når bredt ut i målgruppen av distriktskommuner, noe som også tyder på at de når kommunene med de største utfordringene innen samfunnsutvikling.
- Majoriteten av aktørene har brukt ett eller flere av Distriktsenterets kunnskapskilder. Gode eksempler og læringshistorier, publikasjoner på nett, trykte rapporter og hefter og presentasjoner på seminarer anses som de mest nyttige formidlings- eller kunnskapsproduktene fra Distriktsenteret.

- Selv om det bare er en liten andel som har deltatt på webinar, er disse utdelt positive og det kan virke som det er et potensiale for et økende omfang.
- Distriktsenterets kunnskap om, og erfaring med, konkrete eksempler trekkes i størst grad frem som en god kilde til læring for kommunene.
- Av de kommunale respondentene som har svart på spørsmål om kontakt og bruk av Distriktsenteret svarer 26 prosent at de har *tatt* kontakt med Distriktsenteret, mens 21 prosent oppgir de har *fått* veiledning og 14 prosent har *fått* prosessbistand.

- Det kvalitative materialet avdekker blant annet at samarbeidet mellom Distriktsenteret og fylkeskommunene i mange tilfeller avhenger av enkeltpersoner i de respektive organisasjonene. Dette kan gjøre at kontakten blir for personavhengig, og det antydes at det er viktig med mer enn ett kontaktpunkt i fylkeskommunen.
- Det etterlyses også en bedre synliggjøring fra Distriktsenterets side, samt at viktigheten av å nå kommunene gjennom fylkeskommunene presiseres av flere aktører.
- Flere av informantene opplever at tjenestene fra Distriktsenteret henger sammen og utfyller hverandre, for eksempel kunnskapsinnhenting, rådgivning/veiledning og fasilitering. Fylkeskommunene påpeker at Distriktsenteret bidrar med prosessbistand på alle forvaltningsnivå.
- Fylkeskommunene trekker særlig frem Distriktsenterets kunnskap og erfaring innenfor formidlingsarenaer som gode, blant annet knyttet til seminar, kurs og prosessplanlegging.

1. INNLEDNING

I dette kapitlet beskrives Distriktsenteret, hva den gjennomførte brukerundersøkelsen har gått ut på samt rapportens videre oppbygging.

1.1 Distriktsenterets brukere og kunnskapsprodukter

Distriktsenteret er underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) og ble opprettet i september 2008. Distriktsenteret er et kompetansesenter for distriktsutvikling, og kortformen KDU er benyttet i publikasjoner vi referer til i denne rapporten. *Distriktsenteret* er benevnelsen som primært brukes i rapporten.

Formålet til Distriktsenteret er å styrke kommuner og regioners evne til å utvikle attraktive og vekstkraftige samfunn gjennom lokal utviklingskraft og lokale initiativ. Utviklingsarbeidet skal være kunnskapsbasert, og målet er at distriktskommunene skal bli bedre samfunnutviklere ved å benytte seg av Distriktsenterets arbeid og tjenester. Distriktsenteret har avdelinger i Sogndal, Steinkjer og Alstahaug, og bidrar til utvikling gjennom samarbeid, nettverksbygging og arenaer for å dele kunnskap og spre erfaringer.

Distriktsenterets tildelingsbrev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet for 2019, datert 18.12.2018, sier at Distriktsenteret i hovedsak skal:

... bidra til å realisere programkategoriens (13.50) hovedmål 1, delmål 1.2 "Inkluderende og vekstkraftige lokalsamfunn i områder med særlige distriktsutfordringer" og delmål 1.3 "Tilgang til grunnleggende private tjenester i områder med få innbyggere". I tillegg skal virksomheten bidra i arbeidet knyttet til oppfølgingen av byregionprogrammet og kommunereformen. Hovedmålet for Distriktsenterets arbeid skal være å bidra til at "Kommunene er gode samfunnsutviklere", jf. nærmere omtale i punkt 3.1. samt å drifte Merkur-programmet i samsvar med målene som er satt for programmet.

De primære målgruppene til Distriktsenteret er altså representanter fra små og mellomstore kommuner, med hovedvekt på Distrikt-Norge. I Distriktsenterets strategi 2020 (vedtatt 20.10.2015) heter det om målgruppene:

*«Kommunar og **regionar** skal få tilgang til den kunnskapen dei treng for å utvikle attraktive og vekstkraftige lokalsamfunn. Vi prioriterer våre ressursar inn mot **små og mellomstore kommunar** som aktivt arbeider for å utvikle attraktivitet og styrke eigenutviklingskapasitet gjennom lokalt og regionalt samarbeid. **Nasjonale styremakter** skal få kunnskap dei kan bruke for å utvikle distrikts- og regionalpolitikken. Vi legg vekt på at kunnskapen byggjer på erfaring frå aktiviteten i kommunane og kontakt med forskingsmiljø»*

Gjennom formidling av kunnskap og opparbeidet erfaring skal Distriktsenteret være en støttespiller for sine brukere i arbeidet med en helhetlig og bærekraftig samfunnsutvikling. Distriktsenteret er, og har vært, sentral i en rekke program som går på tvers av ulike kommunale tema, for eksempel *Byregionprogrammet* og *Bolystprogrammet*. Per i dag er de aktuelle med *Merkurprogrammet* som tilbyr støtteordninger til distriktsbutikker. Gjennom prosjektarbeid har Distriktsenteret opparbeidet seg en betydelig kunnskaps- og erfaringsbase, innenfor blant annet næringsutvikling, samfunnsplanlegging, regionalt samarbeid og stedsutvikling. Gjennom egne ressurser, og i samarbeid med sentrale partnere, er Distriktsenterets rolle å styrke distriktsområders evne til å øke egen utviklingskapasitet. I tillegg skal de være en sentral kunnskapsbase og kompetansepartner for kommuner og regioner knyttet til samfunnsutvikling, blant annet gjennom å ha en aktiv rolle i kommunereformarbeid og byregionsprogrammet. Gjennom sitt arbeid ut mot distriktskommunene gir Distriktsenteret nasjonale myndigheter kunnskap som er høyst relevant i utformingen av fremtidens distrikts- og regionalpolitikk.

Distriktsenterets kunnskap er innbakt i produktene de tilbyr, og de arbeider med sammenstillings- og analysearbeid knyttet til en rekke fagområder, metoder og verktøy. Dette står sentralt i denne undersøkelsen, ettersom det er bruken og nytten av kunnskapsbasen og produktene til Distriktsenteret som skal undersøkes.

Måten Distriktsenteret arbeider på, deres kunnskapsbase og kunnskapsformidling, kan deles inn i *skriftlig informasjon og kunnskap som den enkelte ansatte besitter*. Innen forskningslitteraturen (typisk innen ledelse og organisasjonsteori) brukes ofte begrepene *struktur- og humankapital* om dette.

Humankapital er den kunnskap og de erfaringer Distriktsenterets ansatte besitter. Gjennom sitt utviklingsarbeid i prosjekter, reformer og program har de ansatte i Distriktsenteret opparbeidet seg personlig kunnskap innen ulike felt. Dette er kunnskap som ikke er like umiddelbart tilgjengelig som den skriftlige kunnskapen, men krever «overføring» gjennom samtaler, webinar, møter, prosessarbeid, foredrag eller lignende. Fordi humankapital ofte er personavhengig, er det en utfordring å omgjøre deler av humankapitalen til strukturkapital (se eks. Darroch & Mc Naughton 2002).

Strukturkapital er for eksempel dokumenter, systemer, prosesser eller kultur i en organisasjon. Distriktsenteret strukturkapital består blant annet av den betydelige samlingen av erfaringer, historier, beskrivelser og resultater de har i sin prosjektdatabase. Dette er informasjon som er innsamlet, satt i system og tilgjengeliggjort av Distriktsenteret. Noe av denne kapitalen «eies» også i stor grad av aktørene som har vært involvert i prosjekt (f.eks. en eller flere kommuner, forsknings- og konsulentmiljø), men de inngår like fullt i Distriktsenterets kunnskapsbase. Distriktsenteret sitter på informasjon om prosjektene og hva de har inneholdt, og i noen tilfeller har de også selv hatt en rolle i prosjektene. Denne strukturkapitalen, eller prosjektdatabasen, er tilgjengelig slik at ansatte i kommunene selv kan finne stoff som

dekker deres behov, eller leder dem videre i kunnskapsinnhenting. I tillegg har Distriktsenteret publisert en rekke brosjyrer og populærvitenskapelige varianter av rapporter på bestilling, som også betraktes som en del av senterets strukturkapital.

Med dette vil to former kunnskap ligge til grunn for vurderinger basert på brukererfaringer, Distriktsenterets **strukturkapital** og **humankapital**. Begge disse formene for kunnskap kan knyttes til resultatkjedens tre første ledd i Figur 1-1, som presenteres nedenfor i kapittel 1.3.

1.2 Nærmere om oppdraget

Oppdragets formål har vært å frembringe innsikt om hvor godt Distriktsenteret oppfyller samfunnsoppdraget. Oppdraget er løst gjennom å planlegge, utforme og gjennomføre en undersøkelse med vekt på brukereffekt og Distriktsentrets betydning for kommunenes utviklingsarbeid. På grunnlag av dette har Trøndelag Forskning og Utvikling (TFoU) gjennomført prosjektet i samsvar med planen gitt i tilbud 7.oktober 2019.

Tidligere brukerundersøkelser har primært vært rettet mot ordførere (2010 og 2011 v/ Perduco), flere relevante aktører i den enkelte kommune, herunder, rådmenn og næringssejere e.l. (2014 v/ Opinion), samt andre relevante aktører som har hatt kontakt med Distriktsenteret, for eksempel andre kommunalt ansatte. Også eksterne utviklingsaktører som kan vurdere innsatsen mot kommunene fra utsiden (Moe, Sivertsen & Carlsson 2015), og kommuner og fylkeskommuner i det distriktpolitiske virkeområdets bruk av kunnskap på temaet tilflyttings- og inkluderingsarbeid (Grimsrud & Munkejord 2016) er inkludert.

Disse brukerundersøkelsene har belyst og kartlagt kjennskap til organisasjon, tjenester og nettsider, bl.a. i vår egen rapport fra 2015 «*Hvilken nytte og anvendelse har kommunene av Distriktsenteret?*» Der det er naturlig og relevant vil denne rapporten benyttes som sammenligningsgrunnlag med resultatene fra årets undersøkelse. Ved å inkludere samtlige aktører som har vært involvert i tidligere undersøkelser, samt en rekke nye aktører fra myndighets- og organisasjonssiden (f.eks. KS, Husbanken og KMD) dekker denne undersøkelsen i 2019 en bredere brukermasse enn det som er undersøkt i foregående undersøkelser. Ordførere er imidlertid ikke inkluderte i årets undersøkelse. Dette begrunner vi nærmere i kapittel to.

Det er et overordnet mål at kommunene skal bli bedre samfunnsutviklere gjennom å bruke kunnskap fra Distriktsenteret. I tildelingsbrevet for 2019 (ref. innledningsvis) blir det påpekt at små og mellomstore kommuner, og områder med særlige distriktsutfordringer, skal prioriteres.

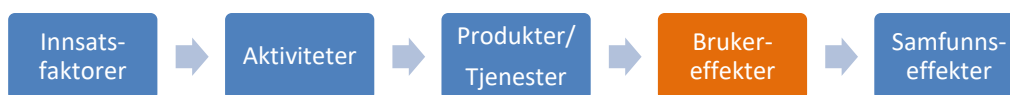
Dette danner utgangspunktet for oppdraget, som handler om å planlegge, utforme og gjennomføre en brukerundersøkelse som gir oppdragsgiver et grunnlag for å

vurdere hvor godt samfunnsoppdraget oppfylles. Undersøkelsen belyser følgende spørsmål:

- Hvem bruker Distriktssenteret?
- Hvordan brukes Distriktssenterets kunnskap?
- I hvilken grad har Distriktssenteret bidratt til at kommunene har a) tatt i bruk nye arbeidsmetoder, b) satt i gang prosjekt, c) prøvd ut nye tiltak, d) fått nye samarbeidspartnere, e) fått bedre kompetanse, f) fått økt evne til å utnytte ressursene i kommunen, og g) etablert eller utviklet nye tjenester?
- Hvilken betydning har produktene og tjenestene fra Distriktssenteret hatt?

1.3 Gjennomføring av brukerundersøkelsen

I godt over 20 år har mål- og resultatstyring vært det overordnede styringsprinsippet i staten, og oppdraget tar derfor utgangspunkt i *Resultatkjeden*, en modell som beskriver både hva virksomheten gjør og hva resultatene av det er (SSØ 2010). Modellen viser hvordan en virksomhet via ulike aktiviteter omformer innsatsfaktorer til produkter eller tjenester som er rettet mot eksterne brukere og samfunnet (ibid).

Figur 1-1: Resultatkjeden.

I korte trekk innebærer resultatkjeden følgende: *Innsatsfaktorer* er ressurser som Distriktssenteret innehar, og som er grunnleggende i utøvelsen av virksomheten (kompetanse, ledelse etc.). Disse ressursene brukes til å gjennomføre *aktiviteter* internt i Distriktssenteret, som analysearbeid og kunnskapsinnhenting. Videre resulterer aktivitetene i *tjenesteproduktene* som Distriktssenteret tilbyr, f.eks. rådgivning, rapporter etc. Dette gir videre *brukereffekter* og *samfunneffekter* av ulike slag.

Effekten for brukerne kan være i form av kunnskap, holdninger og atferd – med andre ord faktorer som kan ha betydning for kommunenes utviklingsarbeid – og som dette oppdraget skal undersøke. Disse brukereffektene vil i sum også være en del av samfunneffektene, i likhet med arbeidsplasser og folketall. Effekter på arbeidsplasser og folketall er problematisk å måle på grunn av utfordringer med å skille effekter av et tiltak fra andre forhold av betydning for utviklingen, jf. f.eks. Sand et al (2016) hvor vi går gjennom relevant kunnskapsstatus på feltet. Rapporten, som ble presentert på et seminar i regi av KMD og Distriktssenteret, peker på at måling av bruker- og samfunneffekter innen samfunnsutviklingsarbeid, bør bygge på blandingsmodeller, dvs. både aktørmodeller som viser kunnskap om hva som er gjennomført av tiltak og detaljerte vurderinger av brutto- og nettoeffekter av dette, og aggregerte modeller (kvantitative analyser av aggregert statistikk). Dette kan være svært omfattende arbeid

fordi man ideelt sett må kontrollere for alle små og store begivenheter som kan påvirke utviklingen, for at kvantitative analyser av aggregert statistikk skal gi mening. Her viser vi til nevnte rapport fra 2016 som går gjennom bl.a. våre internasjonale publiseringer av langtidseffekter av omstillingsprogram og en rekke andre analyser som belyser temaet.

De siste årene er det gjennomført en rekke studier av samfunnseffekter av ulike tiltak med bruk av såkalt eksperimentelle forskningsdesign av typen kontrollgruppestudier (jf. Sand et al. 2016). Slike studier har imidlertid betydelige metodiske utfordringer med tanke på utvalg og at man måler netto utvikling i faktorer som påvirkes av en rekke forhold, i tillegg til tiltaket man prøver å måle effekten av. På bakgrunn av dette er det derfor ikke egnet å gjøre en kontrollgruppestudie i dette prosjektet, f.eks. ved å analysere utvikling i distriktskommuner med mye kontakt med Distriktsenteret opp mot distriktskommuner uten slik kontakt.

Oppdragsgivers ønsker om å sette søkelys på brukereffekt er i tråd med senere års signaler om at styring og rapportering «i større grad må vektlegge resultater for brukerne og mindre på telling av gjennomførte aktiviteter». Dette er en generell trend innen New Public Management. Et relativt nytt norsk eksempel, er en av anbefalingene fra det såkalte «Vågen- utvalgets» evaluering av NAV (jf. Moe et al. 2015).

1.4 Rapportens videre oppbygging

I neste kapittel (kapittel 2) går vi gjennom det metodiske opplegget for undersøkelsen. Deretter, i kapittel 3, gjennomgår vi resultater fra datainnsamling. I det avsluttende kapitlet (kapittel 4) presenterer vi sentrale funn og vurderinger.

2. METODE

I dette kapitlet beskrives utvalg, metoder for datainnsamling og oppnådd datakvalitet.

2.1 Datainnsamling

Undersøkelsen er utformet slik at den dekker kommunene og et mindre utvalg av aktører også utenfor kommunene, herunder fylkeskommuner, Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD), Kommunenes Sentralforbund (KS) og Husbanken. For alle aktører er brukereffekter knyttet til Distriktsenteret vektlagt.

Redegjørelsen rundt resultatkjeden i kapittel en, prosjektets målgruppe og senterets kunnskapsprodukter, legger føringer for datainnsamlingsmetodene i oppdraget.

For å nå Distriktsenterets målgruppe, distriktskommunene, ble det tatt utgangspunkt i kommunesentralitet. Sentralitet er et analytisk begrep som omhandler avstand og tilgjengelighet til bl.a. arbeidsplasser, skoler, helsetjenester og butikker (Høydahl 2017). SSB har utarbeidet en sentralitetsindeks basert på reisetid til arbeidsplasser og servicefunksjoner fra alle bebodde grunnkretser¹ (Høydahl 2017). Indeksen har verdier fra 0 til 1000 langs en kontinuerlig skala, hvor hver kommune i Norge har fått ett eget tall. Verdiene er igjen gruppert til seks grupper/nivå, hvor de mest sentrale kommunene hører til i nivå en, og de minst sentrale i nivå seks (Høydahl 2017).

Tabell 2-1: Sentralitetsklasser med antall kommuner, antall innbyggere og andel av landets innbyggere (prosent). Kilde: Høydahl 2017 Sentralitetsindeks, 2018.

Gruppe	Antall kommuner	Antall innbyggere	Andel av innbyggere
Nivå 1: Mest sentrale kommune	7	1 028 323	19.6
Nivå 2: Nest-mest sentrale kommuner	23	1 207 202	23.0
Nivå 3: Mellomsentrale kommuner 1	64	1 425 313	27.1
Nivå 4: Mellomsentrale kommuner 2	90	862 188	16.4
Nivå 5: Nest-minst sentrale kommuner	113	491 726	9.4
Nivå 6: Minst sentrale kommuner	125	243 565	4.6

Tabell 2-1 viser hvordan antall kommuner, antall innbyggere og andel av landets innbyggere fordeler seg på sentralitetsklassene nivå en-seks, hvor nivå seks er de mest sentrale kommunene, og nivå 6 er de minst sentrale kommunene.

Den mest sentrale kommunen i Norge er Oslo, som dermed tilhører i gruppe en, mens Utsira i Rogaland er per i dag den minst sentrale kommunen med en sentralitetsverdi på 295 (SSB 2017). Mellom disse to ytterpunktene ligger det mange nyanser. Som

¹ Landets kommuner er inndelt i ca. 13 500 grunnkretser (SSB 2017).

tabell 2-1 viser er det nivå tre som har flest innbyggere. Nivå seks har nesten 30 prosent av antall kommuner, men under fem prosent av landets innbyggere bor i disse kommunene (Høydahl 2017).

Sammen med oppdragsgiver ble det avklart hvilke roller og aktører det var mest hensiktsmessig å samle inn synspunkter og erfaringer fra. Distriktsenteret skaffet tilveie e-postadresser og kontaktinformasjon til alle relevante respondenter, som blant annet innbefattet alle kommuner i sentralitetsklasse fire, fem og seks. I tidligere brukerundersøkelser har ordførere vært sentrale informanter. Tidligere undersøkelser har vist at kjennskap til Distriktsenteret øker med antall år i gitt stilling. På grunn av kommunevalget høsten 2019 vil mange Ordførere ha kort fartstid i denne rollen, og dermed også begrenset erfaring med Distriktsenteret. Kommuneansatte på overordnet nivå ble derfor målgruppe i den kvantitative delen, som også er primærmotoden i datainnsamlingen. Spørreskjema ble utarbeidet i samarbeid med oppdragsgiver. I tillegg ble det gjennomført en kvalitativ del, hvor fylkeskommuner og nasjonale aktører var målgruppen.

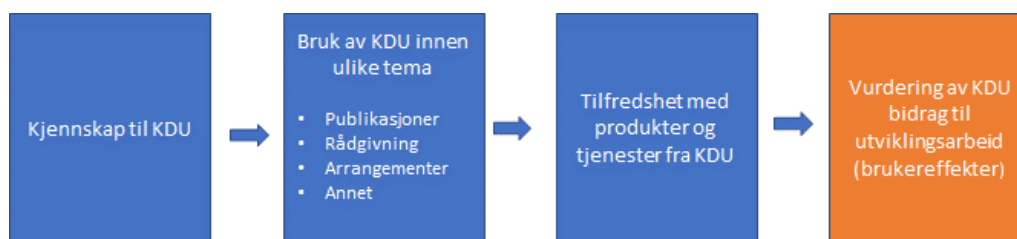
Videre i dette kapitlet vil datainnsamlingsmetodene, utvalget og datakvaliteten beskrives mer inngående.

2.1.1 Spørreskjemaet

Digital distribusjon og innsamling av data har flere fordeler. For denne målgruppen er det sannsynlig å anta at svarprosenten vil være høyere via e-post enn ved andre metoder, blant annet fordi respondentene får muligheten til å svare når det passer dem. Det er også en effektiv metode, både med hensyn til kostnader, fremdrift og fleksibilitet. Utvalgets størrelse har ingen betydning, og metoden muliggjør utstrakt bruk av ulike filtre som gjør at en respondent får presentert bestemte spørsmål ut fra avgitte svar i skjemaet. Knyttet til hvert fagområde stilles et semikvalitativt spørsmål, det vil si at respondentene svarer med egne ord fremfor å krysse av predefinerte svaralternativer.

Spørreskjemaet (se vedlegg) kan betraktes som en operasjonalisering av problemstillingene i oppdraget. Overordnet går oppdraget ut på å belyse om og hvordan Distriktsenteret har bidratt til endring eller forbedring i kommunenes arbeid med lokal samfunnsutvikling.

Figur 2-1 viser hvordan Distriktsenteret kan gi brukereffekter:

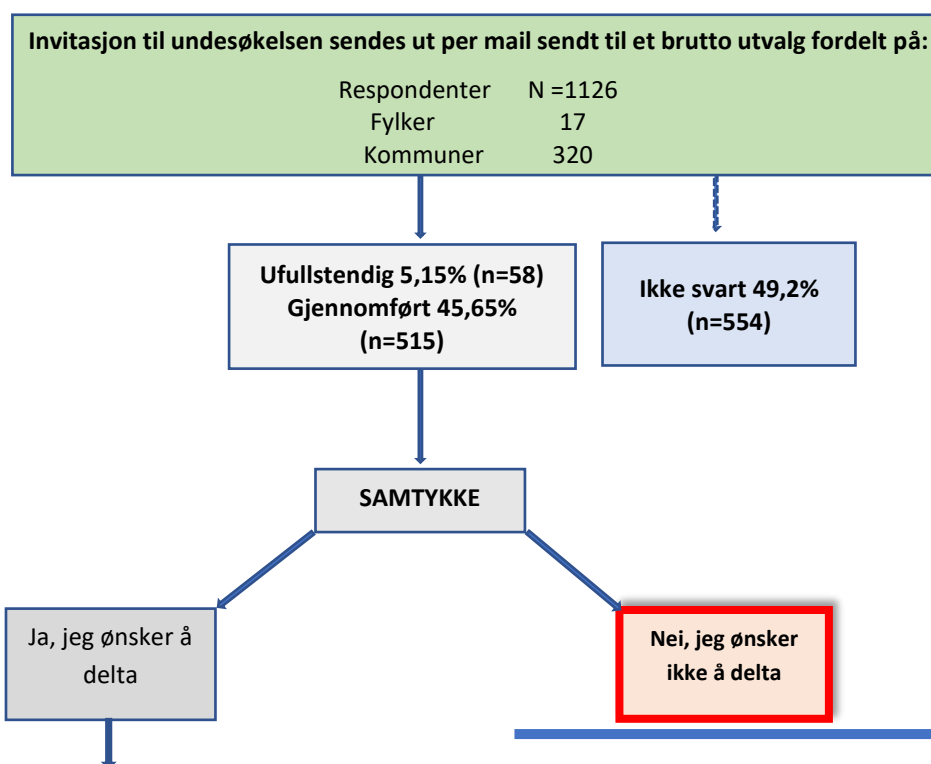

Figur 2-1: Distriktssenterets kunnskap knyttet til brukereffekter (flytskjema for spørreundersøkelse).

Ved å benytte et strukturert spørreskjema (spørsmål med faste, predefinerte svaralternativer), supplert med en semikvalitativ del knyttet til hvert av Distriktssenterets fagområder, dekker undersøkelsen flere faser knyttet til brukereffekter. Målgruppens kjennskap til Distriktssenteret, og deres bruk av tjenestene/produktene står sentralt. Disse elementene belyses innledningsvis i undersøkelsen, og danner grunnlag for videre spørsmål om brukereffekter.

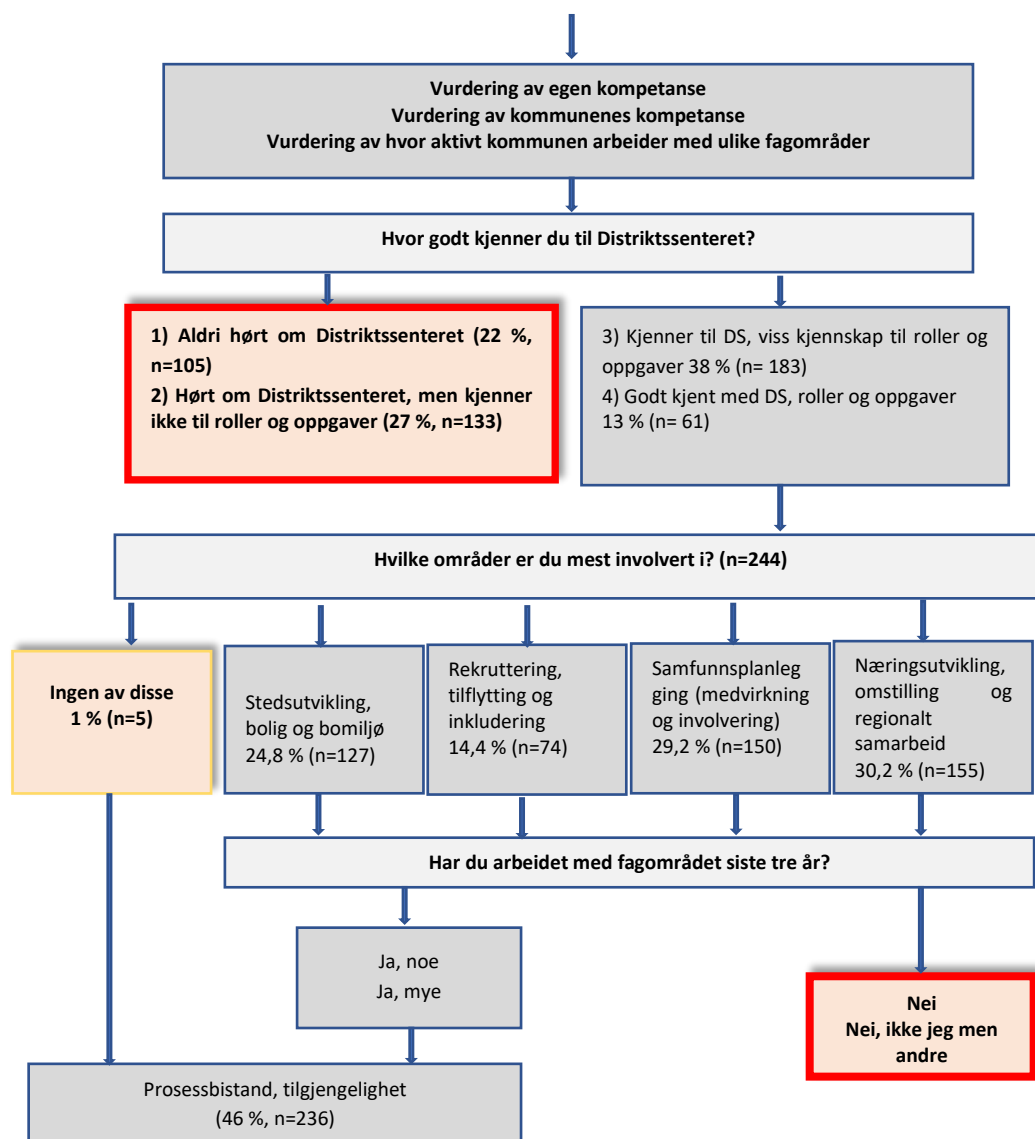
Figur 2-2 og Figur 2-3 illustrerer hvordan spørreundersøkelsen er bygd opp, samt bruttoutvalg, nettoutvalg, svarprosent og fordeling av respondenter innenfor fagområdene. Figurene illustrerer også hvordan respondentene fordeler seg gjennom undersøkelsen. Røde felter synliggjør hvor undersøkelsen selekterer bort respondenter basert på respondentenes tidligere svar.

Brukerundersøkelse Distriktssenteret - Flytskjema

Figur 2-2: Flytskjema spørreundersøkelse, del 1

Utgangspunktet for spørreskjemaet var en liste med kommunenavn, stillingskategorier og kontaktinformasjon til 1956 mulige respondenter. Denne listen ble utarbeidet av oppdragsgiver. De aktuelle respondentene fordelte seg over 17 fylker og 320 kommuner tilhørende sentralitetsklasse fire, fem og seks spredt rundt om i Norge. Av disse manglet det e-postadresser til 810 respondenter. Disse ble tatt ut av utvalget. Spørreskjemaet ble dermed forsøkt sendt til 1126 respondenter, jmfør Figur 2-2. Ti prosent av utvalget (n=59) svarte nei til å delta i undersøkelsen og 554 svarte ikke i det hele tatt. Nettoutvalget - de som besvarte hele, eller deler, av undersøkelsen - ble 573 respondenter fra 257 kommuner. Vi har altså ikke fått svar fra 63 av kommunene. Spørreundersøkelsen ble distribuert digitalt i november 2019 og var åpen for besvarelse i 14 dager. I den perioden ble det også gjennomført to purringer til respondenter som ikke hadde fullført, eller besvart, skjemaet.

Figur 2-3: Flytskjema spørreundersøkelse. del 2

De innledende spørsmålene i spørreskjemaet avdekker respondentens kommunale rolle/stilling (Figur 2-3). Videre vurderer de sin egen og kommunenes kompetanse innenfor samfunnsutvikling, samt hvor aktivt kommunen arbeider innenfor de definerte fagområdene. Kobling mellom respondent, fagområde og kjennskap til Distriktsenteret avdekkes gjennom ulike variabler, og styrker dermed undersøkelsens datagrunnlag. Innenfor fagområdene som respondentene blir koblet mot, basert på tidligere svar, spørres det etter:

- Bruk av Distriktsenterets kunnskap
- I hvilken grad Distriktsenteret har bidratt til at kommunen har a) tatt i bruk nye arbeidsmetoder, b) satt i gang prosjekt, c) prøvd ut nye tiltak, d) fått nye samarbeidspartnere, e) fått bedre kompetanse, f) fått økt evne til å utnytte ressursene i kommunen, g) etablert eller utviklet nye tjenester
- Hvilken betydning kunnskapen fra Distriktsenteret har.

Respondentene blir bedt om å oppgi hvilke kanaler (nettsider, publikasjoner, seminar, rådgivning etc.) fra Distriktsenteret de har benyttet, og hvordan det eventuelt har gitt utslag for kommunene. Siste spørsmål innenfor hvert fagområde består av en semikvalitativ del hvor respondentene bes forklare – med egne ord - hvordan kunnskap fra Distriktsenteret har hatt betydning for arbeid innenfor de respektive fagområdene. Til slutt i spørreskjemaet bes respondentene svare på spørsmål knyttet til Distriktsenterets arbeid med prosessbistand (eks. fasilitering, rådgivning, veiledning).

2.1.2 Kvalitativ undersøkelse og intervju

Som ledd i oppdraget skulle det også gjennomføres inntil 15 intervjuer av et utvalg informanter fra andre aktører enn Distriktsenterets primære målgruppe (distriktskommuner). Kontaktinformasjon til mulige informanter ble utarbeidet av oppdragsgiver, og dette utvalget fordelte seg på følgende vis:

Tabell 2-2: Informanter til intervju.

Aktører	Aktuelle informanter	Svar på tematisert spørreundersøkelse	Gjennomførte telefonintervju
Fylkeskommuner	30	11	10
KS	2	0	2
Innovasjon Norge	1	0	0
Husbanken	3	0	1
KMD	5	0	2

Grunnlaget for å gå utenfor distriktskommunene for å innhente informasjon, er å få andre aktørers vurdering av Distriktsenterets oppgaver og tjenester. Utvalget i denne delen av datagrunnlaget, besto av representanter fra fylkeskommuner og nasjonale aktører fra Kommunenes Sentralforbund (KS), Kommunal- og

moderniseringsdepartementet (KMD), Husbanken og Innovasjon Norge. Det ble laget en semistrukturert intervjuguide (se vedlegg 2) basert på spørreskjemaet.

Telefonintervju er både tids- og kostnadskrevende. Gitt oppdragets tidsramme ble det derfor besluttet at representantene fra fylkeskommunene fikk tilsendt en e-post med informasjon om oppdraget, samt en lenke til å kunne utføre intervjuet via en semikvalitativ undersøkelse. Det vil si at ved å trykke på lenken ble de videreført til en digital utgave av intervjuguiden som kunne besvares skriftlig. Det ble også i e-posten informert om at vi ville kontakte et utvalg for å gjennomføre en mer dyptgående samtale. Alle de 30 informanter fikk tilsendt e-post, hvorav 20 (N=20) fulgte koblingslenken til intervjuguiden. Fem personer av det totale utvalget (N=20) svarte ikke, fire svarte kun på noen av spørsmålene, mens 55 prosent (n=11) svarte på alle spørsmålene.

De nasjonale aktørene fikk også tilsendt en e-post med informasjon om oppdraget, og det ble gitt anledning til å komme med ønsket dato og tidspunkt for eventuelt intervju. Basert på fylkesfordeling og etat/avdelingstilhørighet innad i fylkeskommunene ble et utvalg representanter vi ønsket å følge opp med samtale valgt ut. De som ikke svarte på e-post ble oppringt, de som ikke svarte på telefon fikk tilsendt SMS med samme informasjon som i e-post.

Til slutt hadde vi avtale om telefonintervju med 15 informanter, herav 10 fylkeskommunalt ansatte hvor ti fylker var representert, og fire informanter som representerte tre nasjonale aktører. De fleste representantene fra fylkeskommunene arbeidet innenfor samfunnsplanlegging og stedsutvikling. Alle intervjuene ble gjennomført som planlagt og hadde et tidsomfang mellom 15 og 30 minutter.

Når det videre i rapporten refereres til resultater fra fylkeskommunalt ansatte gjelder det både de som svarte per e-post og de som deltok gjennom telefonintervju, dersom ikke annet er nevnt. Resultatene fra de nasjonale aktørene vil bli omtalt for seg.

2.2 Datakvalitet

Spørreskjemaet som inngikk i den kvantitative metoden ble testet grundig før distribusjon, både internt og hos oppdragsgiver. For å sikre bred deltagelse og kvalitet ble det sendt ut deltakerinvitasjon til aktuelle kontaktpersoner i kommuner i sentralitetsklasse 4-6. Gjennom dette har de aller fleste kommuner fått mulighet til å svare, også de som har liten kjennskap til eller erfaring med Distriktssenteret.

En styrke med spørreundersøkelser er at alle respondenter får spørsmålene presentert likt, uten påvirkning utenfra. Motivasjonen til å svare kan variere og være betinget av respondentens kjennskap til og erfaring med Distriktssenteret.

Spørreskjemaet bidro til kobling mellom respondent og fagområder gjennom innledende spørsmål. Dette er gjort med tanke på å styrke undersøkelsens validitet og reliabilitet.

Det er foretatt en frafallsanalyse av innkomne svar. Vår vurdering er at nettoutvalget gir et godt bilde av populasjonen, hvilket er et godt utgangspunkt for relevante og pålitelige konklusjoner om Distriktsenterets brukere og eventuelle effekter.

Datagrunnlaget fra den digitale kvalitative undersøkelsen (fylkeskommuner), og telefonintervjuene med andre informanter (fylkeskommuner og nasjonale aktører) er gjennomgått og kategorisert tematisk, og er i rapporten brukt for å understøtte funnene fra den kvantitative undersøkelsen.

3. RESULTATER

Kapitlet beskriver data fra både spørreundersøkelsen til kommunerespondentene og fra intervjuene med representanter fra fylkeskommuner, KS, husbanken og KMD. De fleste tabellene viser prosentfordelinger, og antall svar angis med n. Spørsmålstekstene står i hovedsak angitt i tabellteksten.

3.1 Hvem er respondentene og informantene

En av problemstillingene i oppdraget er å se nærmere på hvem Distriktsenteret når og ikke når, tatt i betraktning at målgruppen er distriktskommuner eller kommuner innen sentralitetsklasse 4-6. I tabellen nedenfor belyser vi dette ved å se på fordelingen av respondenter i spørreundersøkelsen opp mot bruttoutvalget av kommuner i sentralitetsklassene 4-6. I tillegg deler vi inn kommunene i kategoriene under og over 3000 innbyggere. Dette er en etablert inndelingsstørrelse for om en kommune er definert som småkommune eller ikke, se f.eks. en relativt ny utredning om småkommuner for KMD fra Telemarksforskning (Brandtzæg et al. 2019).

Tabell 3-1: Folketall, sentralitet og nettoutvalg. Kilde: SSB 2019 og egne data.

	2019	Gj.sn. Endring 2009-2019 Prosent	Sentralitetsklasse 2018 gj.snitt.	Antall kommuner	Bruttoutvalget (andel av 325 kommuner)	Nettoutvalget (andel svar av alle 513 respondenter)	Nettoutvalget (andel svar fra 252 kommuner)
Alle kommuner i landet	5 328 212	11	4,4	422	-	-	-
<3000 innbyggere	271 271	-2	5,5	158	-	-	-
>3000 innbyggere	5 056 941	12	3,8	264	-	-	-
Kommuner sentralitet 6	171 483	-3	6,0	101	31	30	31
<3000 innbyggere	131 341	-4	6,0	91	28	25	27
>3000 innbyggere	40 142	-1	6,0	10	3	6	4
Kommuner sentralitet 5	459 799	2	5,0	119	37	38	38
<3000 innbyggere	115 957	-1	5,0	56	17	14	16
>3000 innbyggere	343 842	3	5,0	63	19	24	21
Kommuner sentralitet 4	916 124	6	4,0	105	32	32	31
<3000 innbyggere	23 973	4	4,0	11	3	1	2
>3000 innbyggere	892 151	7	4,0	94	29	31	30
Kommuner sentralitet 4-6	1 547 406	4	5,0	325	100	100	100
<3000 innbyggere	271 271	-2	5,5	158	49	40	45
>3000 innbyggere	1 276 135	5	4,5	167	51	60	55

Tabell 3-1 viser først en oversikt over folketallet i Norge i årstallene 2009 og 2019. Totalt har vi hatt en befolkningsvekst på 11 prosent i perioden, men når vi deler inn kommunene i flere eller færre enn 3000 innbyggere ser vi at det er to prosent nedgang

i folketallet i kommunene med færre enn 3000 innbyggere. Videre deler vi inn kommunene i sentralitetsklassene. Vi har kun kommuner i sentralitetsklasse fire, fem og seks i vårt bruttoutvalg. Vi ser at kommuner i sentralitetsklasse seks har sterkest befolkningsnedgang, og sterkest i kommuner med færre enn 3000 innbyggere. I sentralitetsklasse fem er det i gjennomsnitt nedgang i de minste kommunene, men ikke de største. I sentralitetsklasse fire er det i gjennomsnitt vekst i både store og små kommuner, men klart høyere vekst i de største kommunene. Ved siden av sentralitet er med andre ord størrelse på kommuner i antall innbyggerne, viktig som bakgrunnsvariabel for nærmere analyser av kommunene som Distriktsenteret har nådd og ikke nådd.

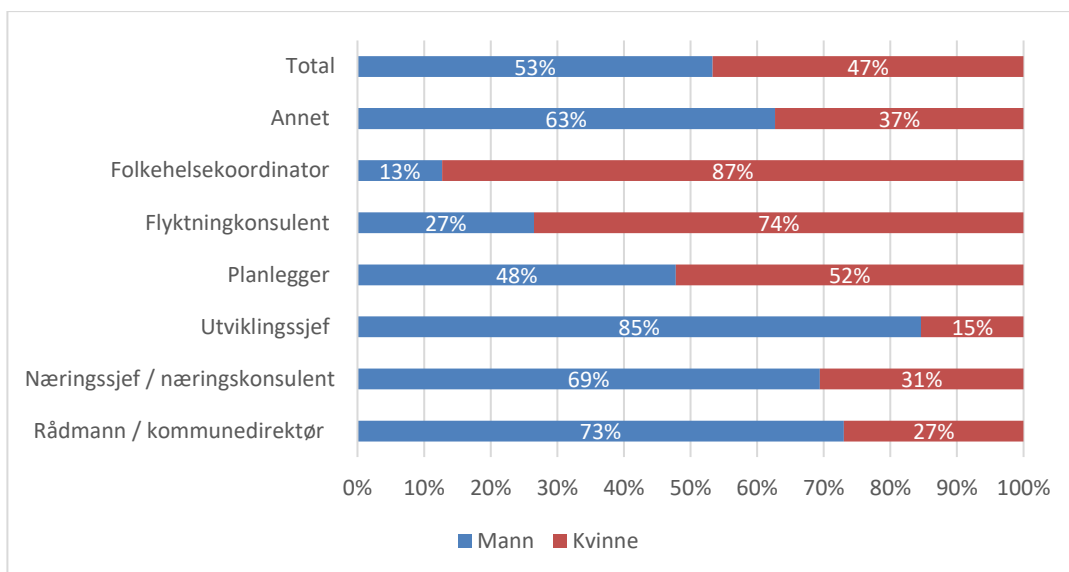
Nettutvalg dvs. antallet som har besvart undersøkelsen, presenteres på to måter i tabellen. Først ser vi på alle respondentene fordelt på kommuner, hvor det i gjennomsnitt er 2 svar pr kommune. Her ser vi at disse representerer kommunene i klassene fire-seks rimelig likt i forhold til populasjonen, men at det er en liten overrepresentasjon av større kommuner i vårt nettutvalg. 60 prosent av svarene kommer fra disse kommunene, mot at det er 51 prosent i populasjonen. Når vi til slutt bare ser på antallet kommuner vi har fått svar fra (på spørsmålet om kjennskap til Distriktsenteret), uavhengig av om det er 1 eller flere svar fra enkeltkommuner, ser vi at svarfordelingen blir enda mer likt bruttoutvalget. Dette indikerer at Distriktsenteret når ganske jevnt ut i sin målgruppe opp mot sentralitet og om kommunen er småkommune eller ikke.

Tabell 3-2 viser hvordan andelen av de ulike stillingskategoriene fordeler seg i utvalget.

Tabell 3-2: Fordeling stillingskategorier, nettutvalg, avrundet prosent.

Stilling	Antall svar	Svarfordeling	Prosentandel i bruttoutvalget
Rådmann / kommunedirektør	100	20	27
Næringssjef / næringskonsulent	98	19	17
Utviklingssjef	26	5	5
Planlegger	69	14	21
Flyktningkonsulent	68	13	17
Folkehelsekoordinator	72	14	13
Annet	75	15	0
Total	508	100	100

Av Tabell 3-2 ser vi at det er relativt godt samsvar mellom fordelingen i bruttoutvalget og svarene vi har fått inn. Stillingsfordelingen for bruttoutvalget er gitt fra lister fra oppdragsgiver, mens det for nettutvalget er deres svar på hvilken stilling de innehar. Kategorien «annet» er gitt som svarmulighet, men var ikke en del av kategoriene i bruttoutvalget. Med unntak av for annet er svarene godt fordelt.

Figur 3-1: *Stilling fordelt på kjønn. Prosent (n=507)*

Svarene samlet sett viser en kjønnsfordeling med 53 prosent menn og 47 prosent kvinner. Som det framkommer i Figur 3-1, er det svar fra flere menn i gruppene rådmenn, næringssjef og utviklingssjef. Kjønnforholdet for folkehelsekoordinatorer og flyktningkonsulenter er flere kvinner enn menn.

3.1.1 Vurdering av egen og kommunens kompetanse

Alle respondentene, uavhengig om de kjenner til Distriktssenteret eller ikke, ble spurt om å vurdere sin egen, og kommunens samlede, kompetanse til å arbeide med aktualiserte tema. Svarene vises i tabell 3-3.

Tabell 3-3: Vurdering av egen kompetanse for å arbeide med samfunnsutvikling i kommunen. Tall i prosent. n= 502

	Jeg har ikke relevant utdanning, og liten erfaring	Jeg har ikke relevant utdanning, men noe erfaring	Jeg har ikke relevant utdanning, men mye erfaring	Jeg har relevant utdanning men liten erfaring	Jeg har relevant utdanning og noe erfaring	Jeg har relevant utdanning og mye erfaring
Rådmann / kommune-direktør	1	5	17	4	22	50
Nærings sjef / næringskonsulent	2	11	18	4	24	40
Utviklingssjef	4	8	4	4	32	48
Planlegger		13	7	13	35	32
Flyktningkonsulent	7	21	12	9	25	26
Folkehelse-koordinator	1	23	11	10	44	11
Annet		8	11	7	29	45
Totalt	2	13	13	7	29	36

Når det gjelder respondentenes vurdering av egen kompetanse til å arbeide med samfunnsutvikling i kommunen, viser Tabell 3-3 at det er flest utviklingssjefer (80 prosent) som oppgir å ha både relevant utdanning, og noe eller mye, erfaring, fulgt av rådmenn (72 prosent) og planleggere (67 prosent).

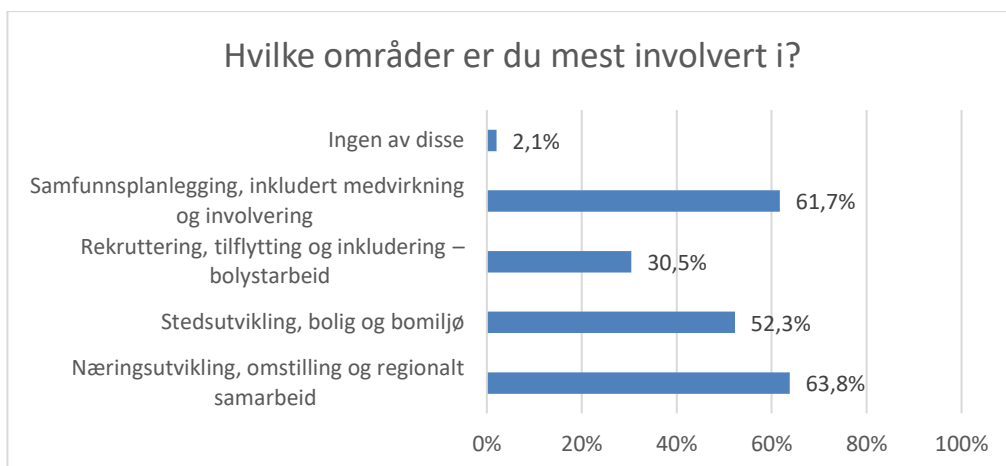
3.1.2 Fagområder respondentene er mest involvert i

Distriktsenterets oppdrag er å styrke kommuner og regioner sin evne til å utvikle attraktive og vekstkraftige lokalsamfunn. De benytter ulike arbeidsmetoder i sitt arbeid med å være pådriver for kunnskapsbasert og fremtidsrettet samfunnsutvikling. I forbindelse med vår undersøkelse har Distriktsenteret kategorisert egen virksomhet i fire fagområder:

- Næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid
- Stedsutvikling, bolig og bomiljø
- Rekruttering, tilflytting og inkludering
 - Samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering

I tillegg er Prosessledelse, kobling og fasilitering et tema Distriktsenteret arbeider med innenfor alle fagområdene. Innenfor alle områdene er det et sentralt moment at senteret skal bidra til å samle inn og spre erfaringer for aktuelle aktører. Distriktsenteret tilbyr og formidler derfor human- og strukturkapital på en rekke ulike plattformer og det meste av materialet er tilgjengelig i form av nettartikler, hefter, publikasjoner, filmer eller webinar.

I vår brukerundersøkelse setter vi søkelys på disse fem fagområdene. Respondentene har fått spørsmål med svarkategorier innen hvert av fagområdene, og har i tillegg fått mulighet til å gi utfyllende kommentarer i fritekst for hvert fagområde.

Figur 3-2: Respondentenes involvering i ulike områder i. Prosent. n=244.

Respondentene kunne krysse av for hvilke områder de er mest involvert i kommunen. Respondentene hadde mulighet til å krysse av for flere fagområder, og som Figur 3-2 viser er det omtrent like stor andel som er involvert i næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid (n=155) og samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering (n=150).

Tabell 3-4: Hvordan vil du vurdere kommuneorganisasjonens samlede kompetanse til å arbeide med følgende? Tall i prosent.

	Svært god	God	Mindre god	Total (antall)
Næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid	17	67	16	100 (470)
Stedsutvikling, bolig og bomiljø	13	65	22	100 (478)
Rekruttering, tilflytting, inkludering og bolystarbeid	7	55	38	100 (472)
Samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering	18	62	20	100 (474)

I Tabell 3-4 har respondentene fått anledning til å vurdere kommuneorganisasjonens samlede kompetanse til å arbeide med Distriktsenterets fire fagområder. Svarene viser at respondentene generelt vurderer kommunenes samlede kompetanse som god for alle de fire arbeidsområdene. Fagområdet «rekruttering, tilflytting, inkludering og bolystarbeid» har en noe lavere score enn de øvrige fagområdene.

Vi har også sett på hvordan dette spørsmålet fordeler seg mellom sentralitetsklasse 4, 5 og 6 i tabellen under.

Tabell 3-5: *Hvordan vil du vurdere kommuneorganisasjonens samlede kompetanse til å arbeide med ulike fagområder? Gjennomsnittsverdier på en skala fra 1-3 der er 1 er svært god og 3 er mindre god. n=478.*

Hvordan vil du vurdere kommuneorganisasjonens samlede kompetanse til å arbeide med:	Sentralitetsklasse 2018			Total
	4	5	6	
Næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid	1,94	2,02	2,00	1,99
Stedsutvikling, bolig og bomiljø	1,91	2,12	2,26	2,10
Rekruttering, tilflytting og inkludering – bolystarbeid	2,18	2,37	2,37	2,31
Samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering	1,88	2,11	2,07	2,02

Tabell 3-5 viser at respondentene vurderer kommunens samlede kompetanse til å arbeide med de ulike fagfeltene relativt likt. Respondentene fra kommuner i sentralitetsklasse 4 har likevel gjennomgående vurdert kommunens samlede kompetanse til å være bedre enn hva de øvrige respondentene gjør.

3.2 Kjennskap til Distriktssentret og bruken av deres formidlingskanaler

De 244 respondentene som har fått spørsmål om Distriktssenteret er de som oppgir at de kjenner til eller er godt kjent med Distriktssenterets roller og oppgaver.

Tabell 3-6: *Hvor godt kjenner du Distriktssenteret? n=513.*

	Antall	Prosent	Videre spørsmål
Jeg har aldri hørt om Distriktssenteret	105	20	238 ble rutet forbi spørsmål som handler om bruk og nytte
Jeg har hørt om Distriktssenteret, men kjenner ikke til deres roller og oppgaver	133	26	
Jeg kjenner til Distriktssenteret, og har en viss kjennskap til deres roller og oppgaver	183	36	244 har fått spørsmål som handler om bruk og nytte
Jeg er godt kjent med Distriktssenteret, og deres roller og oppgaver	61	12	
Godkjente svar	482	94	
Ikke svart	31	6	
Total	513	100	

Tabell 3-6 viser at 238 respondenter oppga at de enten ikke hadde hørt om Distriktssenteret eller at de ikke kjente dets rolle og oppgaver. Disse respondentene har ikke fått spørsmål som omhandler bruk og opplevd nytte av Distriktssenterets kunnskapsbidrag.

Tabell 3-7: *Distriktssenteret produserer og gjør kunnskap tilgjengelig gjennom flere kanaler. Hvilke kanaler har du benyttet deg av i ditt arbeid. Fordelt på stillingskategori. Tall i prosent. n=244.*

	Rådmann / kommune- direktør	Nær- ings- sjef / - konsu- lent	Utvik- lings- sjef	Plan- legger	Flyk- tning- konsu- lent	Folke- helse- koordin- ator	Annet	Total
Lest rapporter og/eller hefter	68	76	94	73	58	63	71	73
Brukt nettsidene til Distriktssenteret	64	82	67	77	42	50	83	71
Hørt innlegg på konferanser/ seminar	68	72	56	65	50	56	54	65
Tatt kontakt med Distriktssenteret	23	34	33	11	8	31	25	26
Fått veiledning fra Distriktssenteret	17	27	39	4	8	25	21	21
Fått prosessbistand fra Distriktssenteret	22	15	11	0	0	19	8	14
Deltatt på webinar	1	15	6	27	0	38	8	12
Ingen av delene	3	2,5	6	0,0	17	0,0	4	3
<i>n</i>	69	79	18	26	12	16	24	244

De 244 respondentene som oppgir å ha kjennskap til Distriktssenteret er spurt om å oppgi hvilke kanaler de har benyttet seg av i sitt arbeid. Svarene er kategorisert etter stillingskategori. I hovedsak ser vi at Distriktssenteret brukes som kilde til informasjon, kunnskap og erfaringsbase. Dette er gjennomgående for alle stillingskategorier med noen variasjoner mellom de ulike gruppene. Samlet oppgir mer enn 70 prosent at de har «Lest rapporter og/eller hefter». Tilsvarende finner vi at 71 prosent krysser av for «Bruk av nettsiden» og 65 prosent oppgir å ha «Hørt innlegg på konferanser/seminar». Når det gjelder interaksjon med Distriktssenteret i form av direkte kontakt, veiledning eller prosessbistand, er det spesielt en lav andel blant planleggere og flyktningkonsulenter. Ingen av disse opplyser å ha mottatt prosessbistand, mens 22 prosent av Rådmenn/kommunedirektører opplyser å ha fått prosessbistand fra Distriktssenteret.

Svarene indikerer at Distriktssenteret har hatt et webinar tilbud som har vært særlig relevant eller godt kommunisert opp mot folkehelsekoordinatorer i kommunene, da denne gruppen skiller seg ut med en noe høyere rapportering på bruk av webinar.

3.3 Næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid.

Dette temaet handler blant annet om hvordan kommuner kan legge til rette for vekst i næringslivet, opprettholde og skape arbeidsplasser, og interkommunalt samarbeid.

Tabell 3-8: *Fordeling av de som er involvert i Næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid, fordelt på stillingskategori. n=243.*

Er du involvert i arbeid med: i Næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid	Antall nei	Antall ja	prosentandel ja (antall)
Rådmann / kommunedirektør	24	45	65
Nærings sjef / næringskonsulent	2	76	97
Utviklingssjef	6	12	68
Planlegger	24	2	8
Flyktningkonsulent	12	0	0
Folkehelsekoordinator	14	2	12
Annet	6	18	75
Total	88	155	64

Vi ba respondentene krysse av for hvilke områder de var mest involvert i. Tabell 3-8 viser oversikt over området; Næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid. Av nærings sjefene/næringskonsulentene oppgir 97 prosent at de jobber med dette, 75 prosent av de som har oppgitt annet som stilling, 65 prosent av rådmenn/kommunedirektør og 68 prosent av utviklingssjefene. Ingen av flyktningkonsulentene oppgir at de jobber med temaet.

Tabell 3-9: *Har du brukt Distriktsenterets kunnskap i ditt arbeid med næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid? n=151.*

	Antall	Prosent
Ikke brukt noe	19	13
Brukt ett eller flere tiltak	132	87
Total	151	100

Tabell 3-9 viser hvor stor andel av de spurte (som har oppgitt at de arbeider med næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid), som oppgir at de har eller ikke har benyttet noen av kunnskapskildene (*Nettsidene til Distriktsenteret, Webinar, Innlegg på konferanser/seminar, Kontakt med Distriktsenteret, Veiledning fra Distriktsenteret, Prosessbistand fra Distriktsenteret*) fra Distriktsenteret. 13 prosent har ikke brukt noen, mens 87 prosent oppgir at de har brukt ett eller flere av dem.

Tabell 3-10: *Har du brukt Distriktsenterets kunnskap i ditt arbeid med næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid? Prosent. n=151.*

Ressurs/tilbud	Ikke brukt	Noe brukt	Mye brukt	Total
Nettsidene	29	64	7	100
Webinar	90	10	0	100
Innlegg på konferanser/seminar	36	61	3	100
Kontakt	62	34	3	100
Veiledning	70	28	1	100
Prosessbistand	79	20	1	100

På spørsmål om respondentene har brukt Distriktsenterets kunnskap i sitt arbeid med næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid, Tabell 3-10, viser svarene at nettside og innlegg på konferanser er mest brukt, mens webinar er lite brukt.

Tabell 3-11 viser fordelingen av svaralternativene på spørsmålet om i hvilken grad distriktsenterets bidrag har påvirket kommunen på ulike måter.

Tabell 3-11: *I arbeidet med næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid, i hvilken grad har Distriktsenteret bidratt til at kommunen har: Tall i prosent, n=149.*

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Vet ikke	Total
Tatt i bruk nye arbeidsmetoder	31	27	28	4	11	100
Satt i gang prosjekt	34	29	21	5	11	100
Prøvd ut nye tiltak	35	28	21	4	13	100
Fått nye samarbeidspartnere	39	28	17	4	12	100
Fått bedre kompetanse	17	19	39	13	11	100
Fått økt evne til å utnytte ressursene i kommunen	33	31	18	4	14	100
Etablert eller utviklet nye tjenester	42	30	14	0	14	100

Vi ser at de spurte i størst grad rapporterer at de har fått bedre kompetanse. Generelt oppgir omtrent en tredel at bidraget ikke har hatt noen effekt på de oppgitte alternativene. Omtrent 5 prosent oppgir at bidraget har hatt stor effekt. Dette utdypes i spørreskjemaets fritekstspørsmål for dette fagområdet: «Vi vil gjerne at du utdypes hvordan kunnskap og bidrag fra Distriktsenteret har gitt virkning for kommunen i arbeidet med næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid:» Her kom det inn hele 70 fritekstbesvarelser. 34 av de 70 fritekstbesvarelsene understreket betydningen av Distriktsenteret som kilde til relevant kunnskap- og erfaringsbase, mens 11 respondenter rapporterte mer direkte om effekt/nytte av Distriktsenterets arbeid. Gjennomgående for disse var Distriktsenteret som kilde til kompetanseheving i staben, økt samarbeid med andre aktører, endret arbeidsform på avdelingen og utvikling av nye metoder/tilnærminger til utviklings- og planarbeid. En respondent

nevner konkret arbeidet med nærbutikk (jf. Distriktsenterets forvaltningsansvar for Merkurprogrammet), og en nevner nytte i arbeidet med å sysselsette innvandrere. I tillegg rapporterte en respondent at kunnskap fra Distriktsenteret har dannet grunnlag for politiske prioriteringer i kommunen.

Vi finner at byregionprogrammet nevnes i 9 av fritekstbesvarelsene, som viktig for innsikt i flere av strukturene som var viktige for regionen, både på næringsutvikling og omstilling. I evalueringen av byregionprogrammet som ble gjennomført i perioden 2014-2018 (Leknes et al 2018) fremgår det at Distriktsenteret (KDU) arbeidet med å styrke læringen, kunnskapsflyten og nettverkene innenfor og mellom byregionene i samarbeid med KMD og prosjektlederne. KDU driftet programmets hjemmesider og gjennomført 17 nasjonale lærings- og kunnskapskonferanser for prosjektlederne og – deltakerne. KDU disponerte om lag 2,5 årsverk i året på de koordinerende oppgavene de hadde i gjennomføringen av byregionprogrammet. Som evaluator skriver:

«KDU har vært en viktig informasjonsentral, «støttekontakt» og tilrettelegger for erfaringsutvekslingen mellom prosjektlederne. Dette har vært viktig fordi det har vært snakk om ledelse av relativt komplekse prosjekter og prosesser med ulike behov og utfordringer i regionene. KDU har brukt en god del tid på denne funksjonen, og har hatt faste samtaler med alle prosjektlederne et par ganger i året. KDU har lagt vekt på dialog og ansvarliggjøring av prosjektlederne, men på prinsipielt grunnlag ikke sittet i noen av prosjektenes styringsgrupper. Det har vært et godt samarbeid og høy tillit mellom KMDs og KDUs representanter i programmet. Det har vært ganske tett dialog med jevnlig telefonkontakt (1-2 ganger i uken) om prosjekter og program foruten et par møter i året for å drøfte rammen og forventninger. Dette har bidratt å lette styringen og gjennomføringen av programmet» (Leknes et al. 2018: 147). Og videre: «KDU har hatt nærmere kontakt med prosjektene og tatt seg av mye av informasjonsbehov og ellers tilrettelegging for læring på tvers av prosjektene på årlige nettverkskonferanser» (ibid: 148).

3.4 Rekruttering, tilflytting og inkludering – bolystarbeid.

Dette temaet handler om hvordan distriktskommunene kan stabilisere og øke folketallet, samt rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft.

Tabell 3-12: Fordeling av de som er involvert i arbeid med rekruttering, tilflytting og inkludering. Antall og prosent. n=243.

Er du involvert i arbeid med: Rekruttering, tilflytting og inkludering og bolystarbeid	Antall nei	Antall ja	Andel ja
Rådmann / kommunedirektør	49	20	29
Næringssjef / næringskonsulent	53	25	32
Utviklingssjef	13	5	28
Planlegger	26	0	0
Flyktningkonsulent	3	9	75
Folkehelsekoordinator	14	2	12
Annet	11	13	54
Total	169	74	31

Tabell 3-12 viser fordeling i stillingskategori for respondentene som er involvert i arbeid med rekruttering, tilflytting og inkludering. Som det kommer frem av tabellen oppgir planleggere at de ikke jobber med dette temaet, mens 75 prosent av flyktningkonsulentene oppgir at de jobber med rekruttering, tilflytting og inkludering.

Tabell 3-13: Har du brukt Distriktsenterets kunnskap i ditt arbeid med rekruttering, tilflytting og inkludering? Tall i prosent, n=65.

Ressurs/tilbud	Ikke brukt	Noe brukt	Mye brukt	Total
Nett-sidene	45	55	0	100
Webinar	95	5	0	100
Innlegg på konferanser/seminar	52	46	2	100
Kontakt	80	20	0	100
Veiledning	78	20	2	100
Prosessbistand	89	9	2	100
Kunnskap fra andre kilder	57	28	15	100

I Tabell 3-13 har vi spurt om Distriktsenterets kunnskap blir brukt i respondentenes arbeid med rekruttering, tilflytting og inkludering. Svarene viser at nettsidene og innlegg på konferanser/seminar er tjenestene som i størst grad blir brukt av respondentene. Her er det viktig å være oppmerksom på at nettsidene inneholder det meste av publikasjoner og informasjon fra Distriktsenteret.

Tabell 3-14: Har du brukt Distriktsenterets kunnskap i ditt arbeid med rekruttering, tilflytting og inkludering? Antall og prosent. n=65.

	Antall	Prosent
Ikke brukt noe tilbud	20	31
Brukt ett eller flere tiltak	45	69
Total	65	100

I Tabell 3-13 viser hvor stor andel av de spurte (som har oppgitt at de arbeider med rekruttering, tilflytting og inkludering) som oppgir at de ikke har benyttet noen av kunnskapskildene (*Nettsidene til Distriktsenteret, Webinar, Innlegg på konferanser/seminar, Kontakt med Distriktsenteret, Veiledning fra Distriktsenteret,*

Prosessbistand fra Distriktssenteret) fra Distriktssenteret. Vi ser at 31 prosent ikke har benyttet noen, mens 69 prosent oppgir at de har brukt ett eller flere av dem.

Tabell 3-15: *I arbeidet med rekruttering, tilflytting og inkludering, i hvilken grad har Distriktssenteret bidratt til at kommunen har: Tall i prosent, n=64.*

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Vet ikke	Total
Tatt i bruk nye arbeidsmetoder	41	23	16	3	17	100
Satt i gang prosjekt	48	17	14	3	17	100
Prøvd ut nye tiltak	42	22	19	2	16	100
Fått nye samarbeidspartnere	45	23	17	2	13	100
Fått bedre kompetanse	33	20	28	6	13	100
Fått økt evne til å utnytte ressursene i kommunen	44	19	19	2	17	100
Etablert eller utviklet nye tjenester	48	22	11	2	17	100

Tabell 3-15 viser respondentenes vurdering av i hvilken grad Distriktssenteret tjenester har bidratt i kommunens arbeid med rekruttering, tilflytting og inkludering. Vi ser at Distriktssenterets viktigste bidrag er økt kompetanse i kommunene. Dette utdypes i spørreskjemaets fritekstspørsmål for dette fagområdet: «*Vi vil gjerne at du utdyper hvordan kunnskap og bidrag fra Distriktssenteret har gitt virkning for kommunen i arbeidet med rekruttering, tilflytting og inkludering.*» For fagområde rekruttering, tilflytting og inkludering – bolystarbeid, kom det inn 18 fritekstbesvarelser. En av respondentene uttrykker mindre tilfredshet med Distriktssenterets arbeid, mens tre gir uklar tilbakemelding. Byregionprogrammet nevnes som nyttig kontaktpunkt med Distriktssenteret, og en respondent viser til at Distriktssenteret har vært brukt på andre fagområder, men ikke akkurat på dette.

Seks besvarelser viser til Distriktssenteret som viktig kilde til kunnskap- og erfaring, mens fem rapporterer om direkte nytte av Distriktssenterets arbeid. Her vises det til bruk av verktøy, metodeutvikling, mobilisering og anbefalinger. Dette svaret kan tjene som beskrivende eksempel:

“Gjennom anbefalinger i en rapport Distriktssenteret laget ble arbeidet med inkludering og for å hindre fraflytting bedre. Anbefalingene var konkrete og spesifikke, dermed var de enkle å iverksette - dersom man hadde vilje og ønske om å gjøre det. Ikke alle anbefalingene ble fulgt, og ikke alle førte til forbedring”.

En av respondentene viser også til finansiering gjennom Merkurprogrammet som konkret resultat av kommunens bruk av Distriktssenteret på dette tematiske området. Resultatene er interessante opp mot Grimsrud og Munkejord (2016) som kartla kommuner og fylkeskommuners bruk av kunnskap fra Distriktssenteret i tilflyttings- og

inkluderingsarbeid. Resultatene fra spørreskjemaundersøkelsen - som baserer seg på svar fra 258 personer lokalisert i 179 distriktskommuner - viser at 80 prosent har kjennskap til senteret, og de brukes som en av mange kunnskapskilder i arbeidet med temaet. I denne undersøkelsen var det 22 prosent av de som jobber i en kommune som driver tilflyttings og/eller inkluderingsarbeid, som bruker kunnskap fra Distriktsenteret i «noen-til-stor grad», og de som jobber med innenlandsk tilflytting brukte senteret i større grad enn de som jobber mot tilflytting av utenlandske flyttere. Det er videre slik at «andre kommuner», IMDi, «eget nettverk» og fylkeskommunen er de mest populære kunnskapskildene for de som jobber med tilflytting- og inkluderingsarbeid. Tilgjengelige rapporter og fagstoff på Distriktsenterets nettside meldes som mest brukt i denne undersøkelsen. Dette stemmer også godt med resultatene i den forrige generelle brukerundersøkelsen som TFoU gjennomførte (Moe et al. 2015) og foreliggende undersøkelse. Undersøkelsen til Grimsrud og Munkejord (ibid) viser også at kunnskapen fra senteret i størst grad har bidratt til at tilflyttings-/inkluderingsarbeid har blitt en formell del av samfunnsplanleggingen i kommunene.

3.5 Stedsutvikling, bolig og bomiljø.

Dette temaet handler om boligpolitikk, boligutvikling og prosessene mellom kommune, sivilsamfunn og næringsliv.

Tabell 3-16: *Hvilke områder er du mest involvert i? Fordelt på stillingskategori. Antall og prosent. n=243.*

Er du involvert i arbeid med: Stedsutvikling, bolig og bomiljø	Antall nei	Antall ja	Andel ja
Rådmann / kommunedirektør	40	29	42
Næringssjef / næringskonsulent	42	36	46
Utviklingssjef	3	15	83
Planlegger	11	15	58
Flyktningkonsulent	9	3	25
Folkehelsekoordinator	2	14	87
Annet	9	15	63
Total	116	127	52

Som det framkommer av Tabell 3-16, er det stillingen som utviklingssjef og folkehelsekoordinator som i størst grad oppgir at de er involvert i stedsutvikling, bolig og bomiljø, med over 80 prosent av de som har svart.

Tabell 3-17: *Har du brukt Distriktssenterets kunnskap i ditt arbeid med stedsutvikling, bolig og bomiljø? Antall og prosent. n=114.*

	Antall	Prosent
Ikke brukt noe tilbud	23	20
Brukt ett eller flere tiltak	91	80
Total	114	100

Tabell 3-17 viser hvor stor andel av de spurte (som har oppgitt at de arbeider med stedsutvikling, bolig og bomiljø) som oppgir at de har eller ikke har benyttet noen av kunnskapskildene (*Nettsidene til Distriktssenteret, Webinar, Innlegg på konferanser/seminar, Kontakt med Distriktssenteret, Veiledning fra Distriktssenteret, Prosessbistand fra Distriktssenteret*) fra Distriktssenteret. Vi ser at 20 prosent ikke har benyttet noen, mens 80 prosent oppgir at de har brukt ett eller flere av dem.

Tabell 3-18: *Har du brukt Distriktssenterets kunnskap i ditt arbeid med stedsutvikling, bolig og bomiljø? Tall i prosent. n=114.*

Ressurs/tilbud	Ikke brukt	Noe brukt	Mye brukt	total
Nettsidene	35	58	7	100
Webinar	87	13	0	100
Innlegg på konferanser/seminar	43	54	4	100
Kontakt	74	25	2	100
Veiledning	82	16	2	100
Prosessbistand	89	10	2	100

I Tabell 3-18 ser vi en detaljert fremstilling av i hvilken grad de ulike kunnskapskildene er brukt. Nettsidene og Innlegg på konferanser/seminar er de to kildene som rapporteres som mest brukt.

Tabell 3-19: *I arbeidet med stedsutvikling, bolig og bomiljø, i hvilken grad har Distriktssenteret bidratt til at kommunen har: Tall i prosent. n=114.*

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Vet ikke	Total
Satt i gang prosjekt	45	20	18	3	14	100
Prøvd ut nye tiltak	43	25	18	1	13	100
Fått nye samarbeidspartnere	41	20	19	3	17	100
Fått bedre kompetanse	29	17	34	11	9	100
Fått økt evne til å utnytte ressursene i kommunen	40	21	18	5	16	100
Etablert eller utviklet nye tjenester	47	25	9	3	17	100

Tabell 3-19 viser i hvilken grad Distriktssenteret har bidratt i kommunenes arbeid med stedsutvikling, bolig og bomiljø. Svarene viser Distriktssenterets viktigste bidrag er øking av kommunenes kompetanse, hvor 34 prosent av respondentene oppgir at dette i noen grad har bidratt og 11 prosent har svart at det i stor grad har bidratt. Dette

utdypes i spørreskjemaets fritekstspørsmål for dette fagområdet: *Stedsutvikling, bolig og bomiljø: Vi vil gjerne at du utdypes hvordan kunnskap og bidrag fra Distriktsenteret har gitt virkning for kommunen.* Det kom inn 39 fritekstbesvarelser på dette fagområdet. 21 respondenter oppgir at Distriktsenteret er en viktig kilde som kunnskap- og erfaringsbase, og presentasjon av konkrete eksempler fremheves som god kilde til læring.

Fire av besvarelsene ga uttrykk for manglende synlighet fra Distriktsenteret og behovet for mer aktiv markedsføring av Distriktsenterets tilbud. En respondent oppgir Byregionprogrammet som kilde til kjennskap til Distriktsenterets arbeid.

I fem av de skriftlige svarene rapporteres det om mer direkte nytte eller effekt, som økt kompetanse, forankring av prosesser, mobilisering, ny metodikk og prosess som beslutningsgrunnlag. En av respondentene oppgir arbeid med Merkurprogrammet som et konkret resultat av samspillet med Distriktsenteret.

3.6 Samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering.

Dette temaet handler om hvordan god kommuneplanlegging kan bidra fremtidsrettet over tid, og om hvordan innbyggermedvirkning styrker utviklingskapasiteten.

Tabell 3-20: *Fordeling av de som er involvert i Samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering. Antall og prosent. n=243.*

Er du involvert i arbeid med: Samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering	Antall nei	Antall ja	Andel ja (%)
Rådmann / kommunedirektør	17	52	75
Nærings sjef / næringskonsulent	49	29	37
Utviklingssjef	4	14	78
Planlegger	2	24	92
Flyktningkonsulent	12	0	0
Folkehelsekoordinator	0	16	100
Annet	9	15	63
Total	93	150	62

Tabell 3-20 viser fordeling i stillingskategori for respondentene som er involvert i Samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering. Svarene viser at ingen av flyktningkonsulentene oppgir å jobbe med dette, og at nær halvparten av nærings sjef/næringskonsulentene heller ikke jobber med dette temaet.

Tabell 3-21: *Hvordan vil du vurdere kommuneorganisasjonens samlede kompetanse til å arbeide med samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering? Prosent. n=150.*

	Svært god	God	Mindre god	Total (n)
Rådmann/kommunedirektør	37	56	8	100 (52)
Næringssjef/-konsulent	21	66	14	100 (29)
Utviklingssjef	14	64	21	100 (14)
Planlegger	25	58	17	100 (24)
Folkehelsekoordinator	19	38	44	100(16)
Annet	27	67	7	100 (15)
Total	27	58	15	100 (150)

Tabell 3-21 viser hvordan respondentene vurderer kommuneorganisasjonens samlede kompetanse til å arbeide med samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering. 44 prosent av folkehelsekoordinatorerne oppgir at den er mindre god, i motsetning til kommunedirektørene, hvor bare åtte prosent oppgir at den er mindre god og 37 prosent oppgir at den er svært god. Jevnt over oppgir en høy andel innen alle stillingskategorier at kommunens samlede kompetanse til å arbeide med samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering, er god.

Tabell 3-22: *Har du brukt Distriktssenterets kunnskap i ditt arbeid med samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering? Antall og prosent. n=136.*

	Antall	Prosent
Ikke brukt noe tilbud	27	20
Brukt ett eller flere tiltak	109	80
Total	136	100

I Tabell 3-22 har vi sett på hvor stor andel av de spurte (som har oppgitt at de arbeider med samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering) som oppgir at de har eller ikke har benyttet noen av aktualiserte kunnskapskildene fra Distriktssenteret. Vi ser at 20 prosent ikke har benyttet noen av disse, mens 80 prosent oppgir at de har brukt ett eller flere av dem.

Tabell 3-23: *Har du brukt Distriktssenterets kunnskap i ditt arbeid med samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering? Prosent. n=136.*

Ressurs/tilbud	Ikke brukt	Noe brukt	Mye brukt	Total
Nettside	35	60	4	100
Webinar	88	13	0	100
Innlegg på konferanser/seminar	51	46	2	100
Kontakt	76	21	3	100
Veiledning	83	15	2	100
Prosess-bistand	85	14	1	100

Tabell 3-23 viser bruken av Distriktssenterets kunnskap gjennom nettside, webinar, innlegg, kontakt eller veiledning er brukt i kommunens arbeid med samfunnsplanlegging, medvirkning og involvering. Vi ser da at nettsiden er mest bruk,

i tillegg viser tabellen at Distriktsenteret brukes mye som innleder på konferanser og seminarer, med 46 prosent av de som har svart.

Tabell 3-24: *I arbeidet med samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering, i hvilken grad har Distriktsenteret bidratt til at kommunen har: Prosent. n=136.*

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Vet ikke	Total
Tatt i bruk nye arbeidsmetoder	38	24	30	3	6	100
Satt i gang prosjekt	49	24	18	3	7	100
Prøvd ut nye tiltak	48	20	21	4	7	100
Fått nye samarbeidspartnere	49	28	14	1	9	100
Fått bedre kompetanse	28	21	37	8	7	100
Fått økt evne til å utnytte res i kommunen	47	19	22	1	10	100
Etablert eller utviklet nye tjenester	53	27	8	1	11	100

Tabell 3-24 viser i hvilken grad Distriktsenteret har bidratt i kommunenes arbeid med samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering. Svarene viser at Distriktsenterets viktigste bidrag er forbedring av kommunenes kompetanse, hvor 37 prosent av respondentene oppgir at dette i noen grad har bidratt og åtte prosent har svart at det i stor grad har bidratt. Her svarer videre 30 prosent av respondentene at Distriktsenteret i noen grad har bidratt til at kommunen har tatt i bruk nye arbeidsmetoder. Dette utdypes i spørreskjemaets fritekstspørsmål for dette fagområdet: «Vi vil gjerne at du utdypes hvordan kunnskap og bidrag fra Distriktsenteret har gitt virkning for kommunen i arbeidet med samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering.» 40 respondenter ga fritekstbesvarelse på dette spørsmålet. Av disse ga fem uttrykk for at de ønsket mer kontakt og større synlighet av Distriktsenterets tilbud. 24 oppgir Distriktsenteret som en viktig kunnskaps- og erfaringsbase, som har gitt økt forståelse for prosesser, metoder og viktighet av involvering. Distriktsenterets presentasjon av konkrete eksempler fremheves også på dette fagområdet.

Direkte nytteverdi av kommunenes bruk av Distriktsenteret rapporteres i to av besvarelsene. Her er det prøvd ut nye metoder for planarbeid, medvirkning og involvering, og det har resultert i nye arbeidsmåter, kompetanse og nye samarbeidspartnere.

3.7 Prosessbistand

Dette temaet handler om kommunenes egen vurdering av kompetanse knyttet til gjennomføringen av utviklingsprosesser i egen organisasjon og i samarbeid med andre. Distriktsenteret representerer også kompetanse innen dette gjennom rådgiving, veiledning og støtte.

Tabell 3-25: *Hvor god vil du si at din kommune er på å gjennomføre utviklingsprosesser internt i egen kommuneorganisasjon? Prosent. n=236.*

Antall innbyggere	Ikke i det hele tatt	Nokså god	God	Svært god	Vet ikke	Total
<3000	12	52	26	4	6	100 (98)
>3000	8	36	46	7	4	100 (138)
Total	10	43	37	6	5	100 (236)

Kommuneorganisasjonens størrelse kan ha betydning for om man er i stand til å gjennomføre interne utviklingsprosesser *i egen kommuneorganisasjon*. Vi har sjekket dette opp mot kommuners folketall under eller over 3000 innbyggere. Tabell 3-25 viser respondentenes oppfattelse av hvor god kommunen er på å gjennomføre utviklingsprosesser internt i egen kommuneorganisasjon, fordelt på kommunestørrelse over eller under 3000 innbyggere. 53 prosent av respondentene i kommunene med mer enn 3000 innbyggere oppgir at de er gode, eller svært gode, mens 30 prosent av respondentene i kommuner under 3000 innbyggere oppgir dette.

Tabell 3-26: *Hvor god vil du si at din kommune er på å gjennomføre utviklingsarbeid i samarbeid med andre aktører utenfor kommuneorganisasjonen? Prosent. n=236.*

Antall innbyggere	Ikke i det hele tatt	Nokså god	God	Svært god	Vet ikke	Total (antall)
<3000	1	55	29	9	6	100 (98)
>3000	2	34	54	9	1	100 (138)
Total	2	43	44	9	3	100 (236)

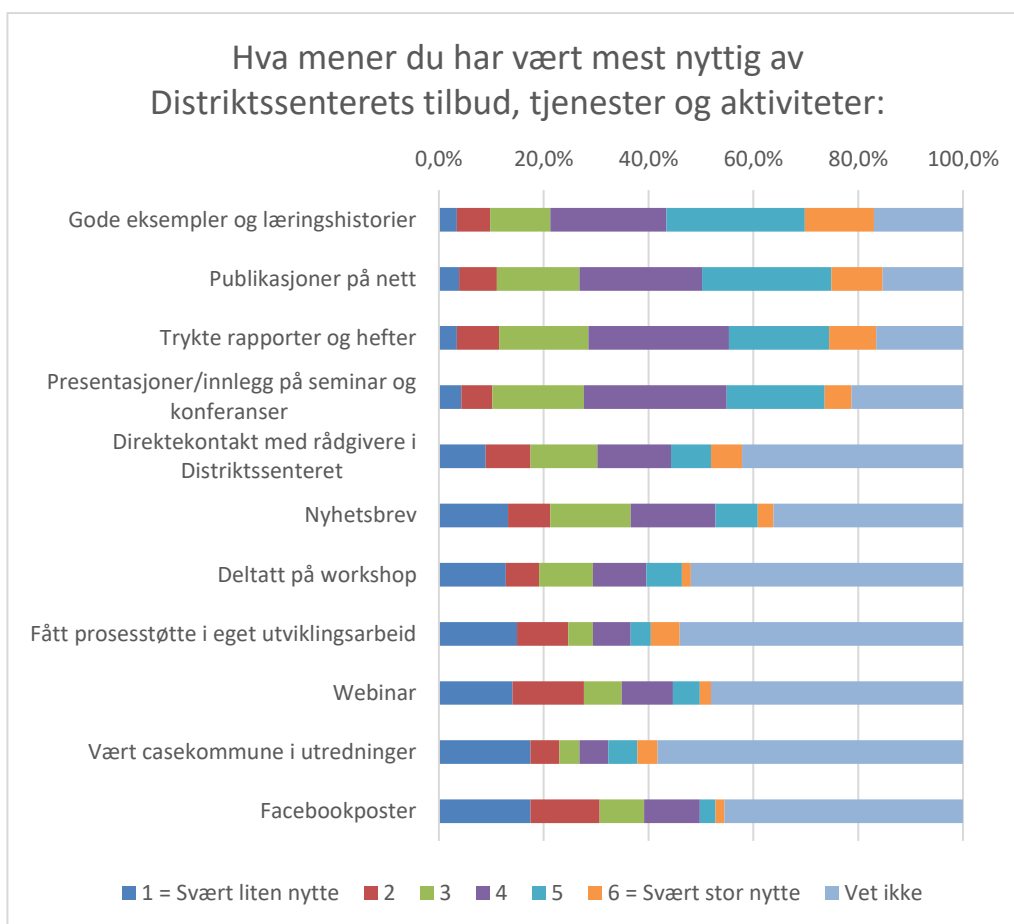
I Tabell 3-26 synliggjøres forskjeller avhengig av kommunestørrelse på spørsmålet om hvor god kommunen er på å gjennomføre utviklingsarbeid i *samarbeid med andre aktører utenfor kommuneorganisasjonen*. I kommuner med færre enn 3000 innbyggere svarer 38 prosent av kommunene at de er gode eller svært gode, mens 63 prosent av respondentene i kommuner med mere enn 3000 innbyggere oppgir å være gode eller svært gode.

Dette utdypes i spørreskjemaets fritekstspørsmål for dette fagområdet: *Vi vil gjerne at du utdyper hvordan kunnskap og bidrag fra Distriktssenteret har ført til en endring for din kommune (kom gjerne med eksempler)*. Av de 46 respondentene som svarte på fritekstbesvarelsen på dette temaet, sier 17 at de ikke har brukt Distriktssenteret. Her framkommer det også at Distriktssenterets tilbud kan markedsføres bedre.

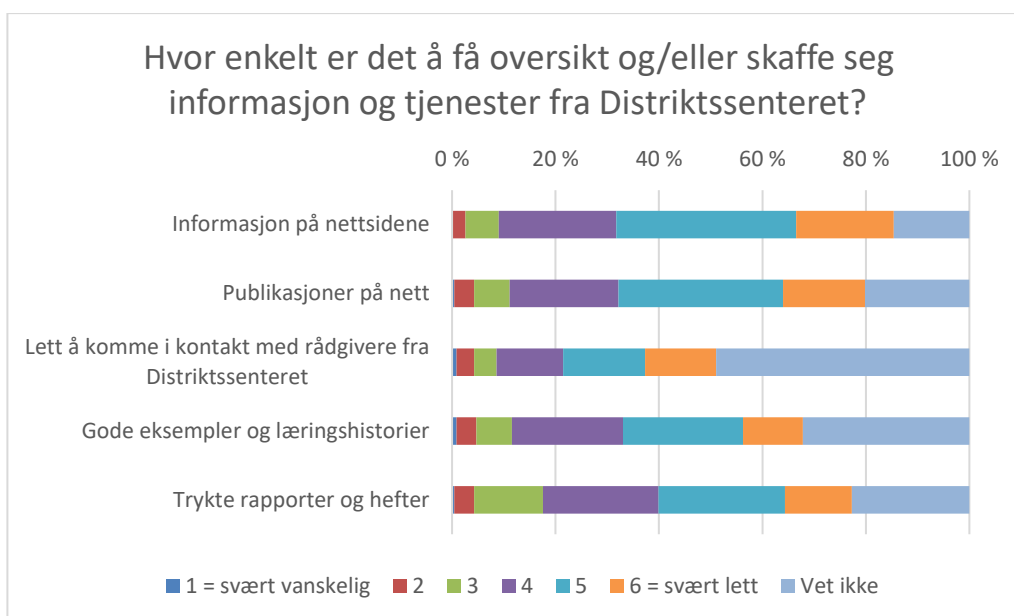
Distriktssenteret har vært kunnskapskilde til informasjon, rapporter og erfaringer fra andre kommuner for 15 av respondentene, her oppgis hjemmesida som viktig kanal. Ni av respondentene viser til mer konkrete endringer med tydelig effekt. Flere av disse oppgir at de har deltatt i prosjekter eller vært casekommuner, og at dette har vært svært nyttig og ført til endring. Her nevner flere respondenter deltakelse i

Byregionprogrammet som konkret eksempel på kontakt og erfaringsdeling i regi av Distriktssenteret.

Figur 3-3 viser hvordan respondentene som kjenner til Distriktssenterets aktiviteter og formål vurderer grad av nytte for ulike tilbud, tjenester og aktiviteter. Gode eksempler og læringshistorier, publikasjoner på nett, trykte rapporter og hefter og presentasjoner på seminarer anses som de mest nyttige tilbudene fra distriktssenteret, i den grad det gir mening å rangere dem. Enkelte tilbud har en stor andel «vet ikke»-svar. Det kan indikere at respondentene ikke kjenner til dem, og/eller at de ikke klarer å gradere det som nyttig eller unyttig. Enkelte av tilbudene er universelle (alle kan benytte dem) mens andre er direkte rettet mot en kommune, prosjekt eller person.

Figur 3-3: *Opplevde nytteverdi av Distriktssenterets tilbud, tjenester og aktiviteter sortert etter gjennomsnittsverdi på en sekstrinnsskala («vet ikke» er utelatt fra gjennomsnittsverdien). n=235.*

Figur 3-4: Tilgjengelighet av informasjon og tjenester fra Distriktssenteret. Sortert etter beste gjennomsnittscore («vet ikke» er utelatt fra gjennomsnittsverdien). n=233.

Figur 3-4 viser at svært få av de spurte mener det er vanskelig å få oversikt eller skaffe seg informasjon og tjenester fra Distriktssenteret.

3.8 Resultater fra kvalitativ datainnsamling

Som bakteppe for datainnsamlingen i tilknytning til dette underkapitlet har vi tatt utgangspunkt i Distriktssenterets tildelingsbrev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet for 2019, datert 18.12.2018, både overordnede mål og prioriteringer, men også mål som spesielt omtaler samarbeidet mellom Distriktssenteret og fylkeskommunene. Her sies det at

«KMD ber Distriktssenteret om å utarbeide en plan for hvordan samarbeidet med fylkeskommunene kan styrkes, og at denne planen blir lagt fram for departementet»

Videre vises det i tildelingsbrevet til Meld. St. 6 Oppgaver til nye regioner til Stortinget (oktober 2018) der det heter:

"Fylkeskommunenes rolle som samfunnsutvikler skal styrkes. Samfunnsutviklerrollen innebærer ansvar for å skape en helhetlig og ønsket utvikling i egen region. Distriktssenteret kan bidra i dette arbeidet som en nasjonal kunnskaps- og nettverksbygger, og formidler. Departementets vurdering er at Distriktssenteret bør videreføres som en nasjonal aktør som bygger og formidler kunnskap om forhold som påvirker lokal samfunnsutvikling"

3.8.1 Fylkeskommunene

Som nevnt i metodekapitlet er resultatene fra fylkeskommunene basert på svar fra både en tematisert spørreundersøkelse med åpne svaralternativ og semistrukturerte telefonintervju. Vi behandler data fra disse undersøkelsene samlet. Majoriteten av informantene arbeider med samfunnsutvikling/stedsutvikling og planarbeid, og de øvrige arbeider innen næringsutviklingsfeltet.

De ulike plattformene som Distriktsenteret formidler kunnskap på digitalt, er kjent for de fleste. Rapporter og nettsider blir trukket fram som de mest relevante kildene for å finne informasjon og kunnskap. Flere av respondentene fra fylkeskommunene oppgir å ha tatt i bruk webinar, og anser det som en nyttig og informativ kunnskapskanal. Det oppleves som gunstig at webinarne ikke trenger å sees i sanntid, men ligger ute på internett og kan tas frem når det er ledig tid. Deltagelse uten å være fysisk til stede trekkes også frem som en effektiv og fornuftig side ved webinar.

«Bruker å samle flere kolleger slik at flere ser på webinarne sammen – får maksimalt ut av dem gjennom diskusjoner etterpå»

«Webinar gjør det lettere for fylkeskommuner og distriktskommuner å motta kunnskapen Distriktsenteret formidler»

Flere av informantene forteller at kolleger ofte samler seg i grupper for å se aktuelle webinar, noe som gjør at flere får med seg samme informasjon, samtidig som webinarret blir en kilde til konstruktive og gode diskusjoner.

Videre trekker ansatte i fylkeskommunene frem at både rapporter, hefter og seminarer er viktig kunnskapsformidling fra Distriktsenteret, og viktige kilder i distriktskommunenes arbeid.

Flere av informantene som ble intervjuet arbeidet innenfor stedsutvikling, og Distriktsenterets kunnskap på området trekkes frem som positivt. Flere nevner at erfaringskunnskapen Distriktsenteret besitter har betydning i arbeidet for å styrke små og mellomstore kommuners evne til å utvikle gode lokalsamfunn. Herunder nevnes også Distriktsenterets rolle som fasilitator ved å koble kommuner med lignende utfordringer til hverandre slik at nettverk dannes. Tjenestene Distriktsenterets leverer, blir oppsummert slik av en informant:

«Distriktsenteret kommer med praktiske eksempler, går i dybden, samler faktagrunnlag fra fylkeskommuner og kommuner – de dekker hele prosessen».

Det er bred enighet blant informantene om at behovet for kompetanse- og prosessbistand er stort ute i distriktskommunene. Resultatene fra undersøkelsen viser at fylkeskommunene regner Distriktsenteret som en viktig aktør for å imøtekomme et kompetansebehov hos kommunene, i tillegg til å være en støtte til fylkeskommunene. Fra intervjuene pekes det særlig på et kompetansebehov i kommunene innenfor samfunnsplanlegging og ved utarbeidelse av ulike planer og strategier. At dette er områder som trekkes frem er nok naturlig med tanke på respondentenes fagområde.

«Distriktsenteret er en støtte til fylkeskommunene, og fyller et behov som fylkeskommunen ikke kan inneha opp mot en helhetlig nasjonal distriktpolitikk»

Resultatene fra intervjuene viser at fylkeskommunene anser Distriktsenterets tjenester og kunnskap som viktig. Distriktsenterets evne som fasilitator og konkrete eksempler knyttet til lokalt utviklingsarbeid trekkes frem som særlig nyttig og viktig, både for fylkeskommunene og kommunene.

«Fylkeskommunene er gode på sin region – Distriktsenteret er gode på mange regioner».

Det kommer frem gjennom intervjuene at samarbeidet mellom Distriktsenteret og fylkeskommunene i noen tilfeller avhenger av fylkeskontakten og dennes kontakt med Distriktsenteret. Det blir stilt spørsmål ved om dette er den riktige måten å organisere samarbeidet mellom fylkeskommunene og Distriktsenteret på, da samarbeidet blir personavhengig. Andre respondenter trekker frem det gode samarbeidet mellom fylkeskontakt og Distriktsenteret som viktig. Dette kan tolkes dithen at samarbeidet mellom fylkeskontakten og Distriktsenteret kan ha betydning for hvordan samarbeidet mellom fylkeskommunene og Distriktsenteret er.

På spørsmål om hva Distriktsenteret kan bli bedre på nevnes evnen til å være mer synlig overfor fylkeskommunene, og formidle bedre hva Distriktsenteret kan bistå med – og hvordan. Informantene snakker her om at det er fylkeskommunene som sitter på kunnskap om hva kommunene ute i fylkene har behov for, og hvilke utfordringer de opplever. Det vil være nyttig om Distriktsenteret arbeider gjennom, og med fylkeskommunene, og dermed inn mot enkelt kommuner.

3.8.2 Nasjonale aktører

Et viktig ledd i oppdraget var å innhente informasjon fra andre aktører enn Distriktsenterets primære målgruppe, distriktskommunene. Det ble derfor, i tillegg til fylkeskommunene, utført telefonintervju med tre nasjonale aktører (KS, Husbanken og KMD) bestående av til sammen fem respondenter.

De nasjonale aktørene trekker i likhet med fylkeskommunene frem webinar som en positiv formidlingskanal, og mener denne typen formidling er et nyttig middel for å nå frem til kommuner og fylkeskommuner. KS er den aktøren som har benyttet seg av de

fleste av Distriktssenterets formidlingskanaler og tjenester. Distriktssenterets regionale oversikt og kunnskap trekkes frem som særlig positivt, videre nevnes både konkrete eksempler, seminarer, prosessbistand, formidlingsarbeid og rapporter som nyttige og ofte brukte virkemidler.

Det stilles spørsmål fra en informant om kommunenes bruk av Distriktssenteret avhenger av geografi, om det er mest naturlig å be om bistand for de kommunene som har Distriktssenteret lokalisert i nærheten, og som kjenner best til det. På den andre siden oppgir en annen informant at de ikke har opplevd noen geografiske begrensinger knyttet til Distriktssenteret.

Når det gjelder spørsmål angående synspunkter på om Distriktssenteret kan forbedre/prioritere sine arbeidsmetoder nevnes også her fra både KS og KMD et forbedringspotensial knyttet til å styrke samarbeidet med fylkeskommunene. Distriktssenteret bør være oppmerksom på fylkeskommunenes rolle som veileder overfor kommunene slik at de ikke tar overtar denne funksjonen. KS på sin side etterlyser også en mer systematisk dialog med Distriktssenteret, både innen prosessarbeid og forskning.

Det nevnes også at Distriktssenteret kan styrke seg ved å utvide eller skape større bredde i kompetansen sin. En nasjonal aktør stiller spørsmål ved om ansatte i Distriktssenteret per i dag har lik kompetanse.

Behovsundersøkelser rettet mot brukerne om hva de konkret trenger hjelp til, og hvordan de mener Distriktssenteret kan bidra, nevnes som et forbedringspunkt. Dette kan innebære å arbeide aktivt med å nå de kommunene som har behov for Distriktssenterets kompetanse, mens som ikke selv etterspør denne.

4. SENTRALE FUNN OG VURDERINGER

4.1 Innledning

Oppdragets formål har vært å belyse hvordan Distriktssenteret bidrar til samfunnsutvikling i små- og mellomstore distriktskommuner, og hvordan dette arbeidet kan forbedres.

Det å måle hvordan kunnskap og relaterte tiltak bidrar til endring og utvikling kan være krevende både på brukernivå og samfunnsnivå, slik det bl.a. diskuteres i Grimsrud og Munkejord (2016) og Sand et al. (2016). I denne sammenheng er brukerne personer og aktører som bruker informasjon fra Distriktssenteret eller samhandler med Distriktssenteret, mens brukereffekt er endring eller utvikling som Distriktssenteret har bidratt til.

På bakgrunn av rammene i oppdraget er undersøkelsen avgrenset til å måle opplevde effekter på brukernivå med følgende datakilder:

- Sekundærdata fra tidligere brukerundersøkelser og annen etablert kunnskap
- Primærdata gjennom svar på survey fra distriktskommuner (sentralitet 4-6)
- Intervju av 15 samarbeidsaktører til Distriktssenteret.

De to mest relevante tidligere brukerundersøkelsene, er gjennomført av hhv. TFoU (Moe et al. 2015) og Uni Research (Grimsrud og Munkejord 2016). TFoUs undersøkelse dekket de fleste sider ved Distriktssenterets virksomhet med en survey til 1111 registrerte brukere av Distriktssenteret og en åpen invitasjon til alle kommuner med forespørsel om å videresende til relevante aktører. Fra den første gruppen oppnådde man svarrespons på 45 prosent, mens 263 besvarte den åpne undersøkelsen herav 119 ordførere.

Uni Research hadde fokus på tilflytting- og inkluderingsarbeid, og gjennomførte telefonintervju av Distriktssenterets samarbeidsaktører i 14 fylkeskommuner og en survey som gikk ut til alle kommuner i det distriktpolitiske virkeområdet. Surveyen oppnådde svar fra 258 personer som dekket 59 prosent av disse distriktskommunene i Norge (Grimsrud og Munkejord 2016).

Vår undersøkelse fra november 2019 har til dels ulike spørsmålsformuleringer og annet utvalg enn de refererte undersøkelsene. Selv om det må bli med noen forbehold, er det likevel interessant å sammenligne sentrale funn i disse undersøkelsene. I dette kapitlet drøftes våre funn nærmere opp mot etablert kunnskap, før vi avslutter med konklusjoner og vurderinger. I drøftingen skiller vi mellom tre typer samhandling:

- Kontakt og kjennskap til Distriktssenteret.

- Type informasjon man har brukt eller samhandling man har hatt med Distriktssenteret.
- Brukereffekter i form av endring som Distriktssenteret har bidratt til.

4.2 Hvem når Distriktssenteret?

Distriktssenteret ser ut til å nå mer enn halvparten av små og store distriktskommuner i Norge. Vår spørreundersøkelse ble sendt ut til 1126 respondenter i 320 kommuner med sentralitet 4, 5 og 6. Fra dette bruttoutvalget oppnådde vi svar fra 46 prosent av respondentene og 80 prosent av kommunene, dvs. en høyere svarprosent enn hva Uni Research oppnådde i sin survey til distriktskommuner (Grimsrud og Munkejord 2016). 24-26 prosent av bruttoutvalget oppga ikke nok kjennskap til Distriktssenteret til å få videre spørsmål om hva Distriktssenteret arbeider med. 244 respondenter fra 172 kommuner oppga imidlertid nok kjennskap til de videre detaljspørsmålene. 172 utgjør 54 prosent av antall kommuner i bruttoutvalget, dvs. det vi kan betrakte som et minimumsanslag på kommuner som Distriktssenteret når. I tillegg har vi kommuner som av ulike grunner ikke har svart på undersøkelsen. Småkommuner i distriktene har ofte utfordringer med befolkningsnedgang, små og sårbare fagmiljø og små ressurser til utviklingsarbeid, slik som f.eks. Brandtzæg et al. (2019) påpeker. Når vi ser på sammenhengene mellom kjennskap til Distriktssenteret og bakgrunnsvariabler som kommunestørrelse og sentralitet, finner vi imidlertid svært små og ikke signifikante forskjeller. Dette tyder også på at Distriktssenteret når kommuner som opplever store utfordringer med å skape positiv samfunnsutvikling.

Når det gjelder datagrunnlaget fra intervjuene kommer det tydelig fram at samarbeidet mellom Distriktssenteret og fylkeskommunene i mange tilfeller avhenger av enkeltpersoner i fylkeskommunen og Distriktssenteret. Flere fylkeskommunale informanter nevner at samarbeidet kan bli for personavhengig, og mener det er viktig for Distriktssenteret å ha mer enn ett kontaktpunkt i fylkeskommunen. Ellers kan det virke som om samarbeidsavtaler med Distriktssenteret bidrar til bedre samarbeid.

Flere informanter etterlyser en bedre synliggjøring fra Distriktssenterets side, og noen nevner også viktigheten av å nå kommunene gjennom fylkeskommunen. Vi kan anta at dette gjelder fylkeskommuner som ikke har brukt Distriktssenteret i stor grad, og hvor kontakten mellom fylkeskontakt og Distriktssenteret ikke fungerer. Fylkeskommunene uttrykker at det er de bør være en tydelig samarbeidspart til Distriktssenteret, da det er de som innehar den overordnede kunnskapen om distriktskommunenes utfordringer og behov. Slik fylkeskommunene ser det er de døråpneren inn til kommunene, og gjennom et godt samarbeid med Distriktssenteret kan også de koble på sine ressurser inn mot kommunene.

4.3 Hvordan brukes Distriktssenteret i dag?

Distriktssenteret tilbyr en rekke tjenester som kommuner bruker eller er i befatning med, alt etter behov og kontakt på ulike områder, samt hva som til enhver tid har vært Distriktssenterets ansvarsoppgaver. Gjennom hele sin virketid, siden oppstarten i 2008, har Distriktssenteret på flere måter arbeidet med kunnskapsutvikling for å styrke distriktskommuner og -regioners evne til å utvikle attraktive og vekstkraftige samfunn. I tillegg har Distriktssenteret periodevis hatt oppfølgende ansvar for utviklingsprogrammer for distriktskommuner innen Bolystprogrammet (2009-2013) og for en bredere målgruppe med Byregionprogrammet (2014-2018). Distriktssenteret hadde også en aktiv rolle innen å følge opp regjeringens kommunereform (2016-2017), og fikk fra 1.1.2019 ansvar for å følge opp *Merkurprogrammet* som tilbyr støtteordninger til distriktsbutikker. Dette betyr at kontaktpersoner og aktører som har hatt kontakt med eller brukt Distriktssenteret, kan ha svært ulik bakgrunn og formål med kontakten eller bruken.

Majoriteten av aktørene som har svart på spørsmålene om kontakt og bruk av Distriktssenteret, har lest informasjon fra Distriktssenteret (over 70 prosent) og hørt innlegg på konferanse/seminar (65 prosent). En liten andel (12 prosent) har deltatt på Webinar, en type nettbasert seminar som har økende omfang. Rundt 26 prosent svarer de har tatt kontakt med Distriktssenteret, mens 21 prosent oppgir de har fått veiledning og 14 prosent prosessbistand.

Gjennom det kvalitative datamaterialet kommer det tydelig frem at fylkeskommuner og de nasjonale aktørene er av den oppfatning at det er et stort behov for bistand i distriktskommunene. De mener formidling til kommunene er viktig, men at det er begrenset hvor mye kommunene evner og har tid til å ta innover seg gjennom nettsider og publikasjoner. Presset arbeidstid og manglende kompetanse er hovedbegrunnelsene bak tankegangen. Det nevnes også at Distriktssenteret kan bli bedre på å ta høyde for mangfoldet av utfordringer ute i kommunene, f.eks. selv om befolkningsnedgang er en utfordring, er det ofte andre og vel så store utfordringer. Det stilles også spørsmål ved om Distriktssenteret i de senere år i større grad har prioritert skriftlig formidling (publikasjoner, veiledere, rapporter), og at dette ikke alltid er like heldig. Kanskje hadde effekten vært større gjennom mer oppsøkende virksomhet?

Fylkeskommunene nevner også at flere av tjenestene fra Distriktssenteret glir over i hverandre, for eksempel kunnskapsinnhenting, rådgivning/veiledning og fasilitering. Flere påpeker at Distriktssenteret bidrar med prosessbistand på alle forvaltningsnivå. Distriktssenterets kunnskap og erfaring innenfor formidlingsarenaer trekkes frem som gode, blant annet knyttet til seminar, kurs og prosessplanlegging.

4.4 Hvilke brukereffekter kan Distriktssenteret ha?

Distriktssenterets ressurser brukes til tjenester og aktiviteter som kan gi brukereffekter og samfunnseffekter. I denne studien har vi konsentrert oss om å måle brukereffekter.

I spørreundersøkelsen ble respondentene spurt om de har tatt i bruk tilbudene fra Distriktssenteret, herunder veiledning, nettsider, prosessbistand, skriftlig materiale og konferanser. Videre spurte vi om respondentene mener at bidraget fra Distriktssentret har bidratt til at kommunene har tatt i bruk nye arbeidsmetoder, satt i gang prosjekt, prøvd ut nye tiltak, fått nye samarbeidspartnere, fått bedre kompetanse, fått økt evne til å utnytte ressursene i kommunen, etablert eller utviklet nye tjenester eller andre effekter. I tabellen nedenfor presenterer vi her sentrale funn om disse spørsmålene, fra kapittel 3.

Tabell 4-1: *Distriktssenteret som kunnskapskilde og bidrag til tiltak. Tall i prosent.*

	Brukt som kunnskapskilde	Bidratt i noen eller stor grad til kompetanse	Bidratt i noen eller stor grad til tiltak	100 % / (n)
Næringsutvikling mm.	87	52	25	(n=151)
Rekruttering mm.	69	34	21	(n=65)
Stedsutvikling mm.	80	45	19	(n=114)
Samfunnsplan mm.	80	45	25	(n=243)

Denne tabellen kan delvis sammenlignes med tabell 3.2 i den forrige brukerundersøkelsen fra TFoU (Moe et al. 2015), der 88-95 % av informantene som jobbet med relevante tema oppga å ha mottatt informasjon fra Distriktssenteret, 16-38 % oppga å ha anvendt informasjonen mens 10-38 % oppga at informasjonen har hatt betydning for kommunens arbeid eller praksis med temaet. De høyeste andelene i Moe et al. (2015) gjelder brede tema som attraktivitet og tilflytting/inkludering, mens tema som næringsutvikling og samfunnsplanlegging hadde hhv. 26 % og 17 % for bruk av informasjon, og 21 % og 12 % for effekt (betydning for kommunens arbeid). For begge disse temaene, viser tabell 4-1 kompetanse- og tiltakseffekter for en høyere andel enn de delvis sammenlignbare anvendelses- og praksiseffektene i 2015. Med noe forbehold om sammenlignbarheten, kan dette kan tyde på at Distriktssenteret gir bedre brukereffekter i 2019 enn i 2015 innen de tema man fokuserer på i 2019.

Størrelsen på de antydde brukereffektene, og utviklingen i disse, må tolkes med forsiktighet siden det er vanskelig å måle bruk av kunnskap, jf. den omfattende diskusjonen i Uni Researchs rapport om hvordan relatere atferdsendring til en kunnskapskilde når man ofte bruker mange kunnskapskilder som kan være vanskelig å adskille (Grimsrud og Munkejord 2016).

Slik Uni Research gjorde, har også vi kartlagt brukeres oppfatninger av hvordan kunnskapen er brukt (instrumentell kunnskap). Konseptuell kunnskap kan imidlertid være vel så viktig, siden dette kan utvide horisonten til brukerne og bidra til nytenking (Grimsrud og Munkejord 2016). De generelle kompetanseeffektene for brukerne i tabell 4-1, indikerer her også effekter på slik konseptuell kunnskap. Det er vanskelig å konkludere med om det er Distriktsenterets humankapital eller strukturkapital, eller eventuelle kombinasjoner av disse, som betyr mest i denne sammenhengen (jf. Kapittel 1.1).

Når det gjelder nærmere forklaringer og sammenhenger som kan identifiseres i datamaterialet, har vi vektlagt å teste forskjeller mellom brukergrupper etter sentralitet og kommunestørrelse, utfra at små distriktskommuner ofte ikke har ressurser til å få brukt kunnskap innen samfunnsutviklingsområdet, jf. funn om utfordringer med kompetansetilgang og mulighet til å kunne gjennomføre utviklingsarbeid i bl.a. Brandtzæg et al. (2019). Her finner vi jevnt over små forskjeller og ingen signifikante forskjeller for de tema som vises i tabell 4-1. I disse testene er det imidlertid ikke kontrollert for hvor omfattende kontakten med Distriktsenteret er, utover at man har tilstrekkelig kjennskap til å svare på spørsmålene. Vi har derfor også sett på forskjeller i mer omfattende kontakt slik som veiledning og prosessbistand, men også her finner vi små forskjeller eksemplifisert med at 27 % av respondenter fra småkommunene har fått prosessbistand mens tilsvarende tall er 22 % for større kommuner. Dette er ikke en klart signifikant forskjell. Når vi også tar inn bidrag til nye tiltak i analysene, antydes sterkere sammenhenger mellom prosessbistand og bidrag til nye tiltak i småkommuner enn i større kommuner, og gjennom dette en sannsynlig tettere kontakt mellom Distriktsenteret og småkommuner enn mellom Distriktsenteret og større kommuner, men antallet i hver kommunegruppe er her for lavt til sikre konklusjoner. Vi kan derfor ikke konkludere med at småkommuner har vesentlig tettere kontakt med Distriktsenteret ut fra de data vi har tilgjengelig.

4.5 Konklusjoner og vurderinger

Distriktsenteret arbeider med samfunnsutvikling i distriktskommuner. Datamaterialet vi har samlet inn viser at Distriktsenteret når bredt ut i målgruppen av distriktskommuner, og at Distriktsenteret bidrar til kompetanseheving innen spesifikke tema for 34-52 % av respondentene som arbeider med slike tema og har kjennskap til Distriktsenteret. Når det gjelder endringer i praksis gjennom f.eks. tiltak, er det lavere brukereffekter i form av at 19-25 % oppgir at Distriktsenteret har bidratt i noe eller i stor grad til tiltak. En forklaring på dette kan være et fåtall (litt over 20 %) har hatt tett kontakt med Distriktsenteret i form av veiledning eller prosessbistand i slike tema.

Synliggjøring og tydeliggjøring av Distriktsenterets kompetanse, produkter og tjenester er rimelig god, men kan, etter flere kommunale, fylkeskommunale og nasjonale aktørers mening, bli tydeligere, kanskje gjennom bedre markedsføring.

Oppgavene til Distriktsenteret har endret seg over tid med bl.a. oppfølging av kommunereform og Merkurprogrammet. Distriktsenteret skal i økende grad samhandle med fylkeskommunene som også har opplevd endringer innen samfunnsutviklingsområdet de siste årene.

Kommune- og fylkeskartet i endring mot større enheter. Med erfaringer om for få kontaktpunkter og for stor grad av personavhengighet, blir det viktig for Distriktsenteret å skape et system med flere kontaktpersoner og et tettere samarbeid med fylkeskommunene.

Data fra denne undersøkelsen, sammen med omfattende datamateriale fra andre undersøkelser, kan benyttes til videre forskning. Det kan være behov for supplerende datainnsamling og studier av f.eks. hvordan læringsprosesser foregår, både hos brukere, internt i Distriktsenteret og erfaringsbasert i samskapingen mellom brukere og ansatte i Distriktsenteret. Det kan også være interessant å undersøke hva, hvorfor og hvordan bruk av Distriktsenterets ulike produkter, kompetanser og tilbud bidrar til nyskaping i kommunene. Kombinert med en behovskartlegging i kommunene vil slik kunnskap bidra til å forbedre og videreutvikle Distriktsenteret både med hensyn til formidlingstiltak, handlingskompetanse og nåværende og nye tilbud. Dette krever i så fall at man går mer i dybden enn det som er gjort i denne undersøkelsen.

Temaet rekruttering oppleves av brukerne som vanskeligst av de fire temaene vi har fokusert på i undersøkelsen. Det er behov for mer kunnskap på dette feltet.

LITTERATURLISTE

- Brandtzæg, B.A., T.E. Lunder, A. Aastvedt, A. Thorstensen, S. Groven og G. Møller (2019). Utredning om små kommuner. TF-rapport nr. 473. Telemarksforskning.
- Darroch, J. &McNaughton, R. (2002). Examining the link between knowledge management practices and types of innovation, *Journal of Intellectual Capital*, 3 (3), s. 210-222.
- Grimsrud, G. M., & Munkejord, M. C. (2016). Kommunalt tilflyttings- og inkluderingsarbeid. Kartlegging av bruk av kunnskap fra Distriktssenteret og eksempler på nyskapende arbeid. Notat 2-2016. Bergen, Uni Research Rokkansenteret. Stein Rokkan senter for flerfaglige samfunnsstudier
- Høydahl, E. (2017). Ny sentralitetsindeks for kommunene. SSB-notat 2017/40. [online] https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/330194?_ts=15fdd63c098
- Leknes, E., Onsager, K., Bayer, S. B., Haus-Reve, S., & Johansen, S. (2018). Evalueringen av utviklingsprogrammet for byregioner. Oslomet – NIBR og IRIS
- Moe, A, Sivertsen, H & Carlsson, E. (2015). Brukereffekt av Distriktssenterets kunnskap? Hvilken nytte og anvendelse har kommunene av Distriktssenteret? TFoU-rapport 2015: 20. Steinkjer, Trøndelag Forskning og Utvikling AS
- Sand, R, E. Carlsson & M. Haugum (2016). Attraktivitet og verdiskaping – om mulige sammenhenger. TFoU-rapport 2016:1. Steinkjer, Trøndelag Forskning og Utvikling AS
- SSB (2017). Dette er Norges mest sentrale kommuner. Artikkel skrevet av Åsmund Gram Dokka, publisert 28. november 2017 Web: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/dette-er-norges-mest-sentrale-kommuner>
- SSØ, Senter for statlig økonomistyring (2012). *Veileder. Resultatmåling. Mål- og resultatstyring i staten*. SSØ 12/2010, 2.opplag [online] <https://dfo.no/filer/Fagomr%C3%A5der/MRS/Mal-og-resultatstyring-i-staten.pdf>

VEDLEGG

1. Brukerundersøkelse for Distriktssenteret

Trøndelag Forskning og Utvikling (TFoU) gjennomfører nå en brukerundersøkelse for Distriktssenteret.

Det gjennomføres en kvantitativ undersøkelse til kommunene og en kvalitativ undersøkelse til andre aktører. Denne forespørselen inneholder 5 spørsmål og inngår som en del av den kvalitative delen av undersøkelsen. Vi vil be deg si noe om din kjennskap til, bruk og erfaring med Distriktssenteret.

Informasjon om databehandling:

Data vil bli behandlet konfidensielt og anonymisert slik at det ikke er mulig å finne ut hvem som har svart hva når de presenteres. De vil bli slettet etter bruk.

- Hvor lenge vil personopplysninger behandles? 6 måneder
- Hvilke typer personopplysninger vil bli samlet inn og brukt? Brukernes bruk og erfaring med Distriktssenteret
- Hvem vil ha tilgang til dine personopplysninger? Prosjektmedarbeidere i TFoU

2. Jeg godtar behandlingen av mine personopplysninger i henhold til informasjonen gitt her.

(Oppgi kun ett svar)

- Ja
- Nei - Gå til 9

3. Hvilken fylkeskommune er du ansatt i?

4. Distriktssenterets fagområder kan deles inn i fem kategorier. Innen hvilke fagområder har du samarbeidet med Distriktssenteret?

(Oppgi gjerne flere svar)

- Næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid. Handler blant annet om hvordan kommuner kan legge til rette for vekst i næringslivet, opprettholde og skape arbeidsplasser og interkommunalt samarbeid
- Stedsutvikling, bolig og bomiljø. Handler om boligpolitikk, boligutvikling og prosessene mellom kommune, sivilsamfunn og næringsliv
- Rekruttering, tilflytting og inkludering – bolystarbeid. Handler om hvordan distriktskommunene kan stabilisere og øke folketallet, samt beholde kvalifisert arbeidskraft
- Samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering. Handler om hvordan god kommuneplanlegging kan bidra fremtidsrettet over tid, og om hvordan innbyggermedvirkning styrker utviklingskapasiteten
- Prosessledelse, kobler, fasilitator. Handler om Distriktssenterets arbeidsmåte gjennom rådgiving, veiledning og støtte

5. Distriktssenteret formidler kunnskap på flere digitale plattformer, f.eks. webinar, nettsider, rapporter m.m.

- Hvilke synspunkter har du på de ulike formidlingsformene?
- Si gjerne noe om erfaringer knyttet til formidlingsformene.

6. Prosessbistand (herunder rådgivning, veiledning og bistand) er et prioritert arbeidsområde for Distriktssenteret.

- Hvilke synspunkter/erfaringer har du med Distriktssenteret på dette området?

- Hvilke behov mener du at kommunene har?

7. Distriktssenteret arbeider for å styrke små og mellomstore kommuners evne til å utvikle gode lokalsamfunn.

- Hvilke tjenester og arbeidsmåter fra Distriktssenteret tenker du har mest betydning i så måte?

8. Har du noen synspunkter på hvordan Distriktssenteret kan forbedre/prioritere sine arbeidsområder, arbeidsmåter, samarbeidsformer og formidlingskanaler?

9. Takk for at du tok deg tid til å svare!

1. Brukerundersøkelse for Distriktssenteret

Trøndelag Forskning og Utvikling (TFoU) gjennomfører nå en brukerundersøkelse for Distriktssenteret. Undersøkelsen går ut til personer som arbeider med samfunnsutviklingsoppgaver i kommuner i sentralitetskategori 4, 5 og 6, basert på offentlig tilgjengelige adresser.

Undersøkelsen skal kartlegge kjennskap, bruk og erfaring med Distriktssenteret og vi ber deg sette av noen minutter for å besvare spørsmålene.

Informasjon om databehandling:

Innkommne data vil bli behandlet konfidensielt og anonymisert slik at det ikke er mulig å finne ut hvem som har svart hva når de presenteres. De vil bli slettet etter bruk.

- Hvor lenge vil personopplysninger behandles? 6 måneder
- Hvilke typer personopplysninger vil bli samlet inn og brukt? Brukernes bruk og erfaring med Distriktssenteret
- Hvem vil ha tilgang til dine personopplysninger? Prosjektmedarbeidere i TFoU

Vennlig hilsen

Roald Lysø

Seniorforsker og prosjektleder

2. Jeg godtar behandlingen av mine personopplysninger i henhold til informasjonen gitt her.

- Ja, jeg ønsker å delta
- Nei, jeg ønsker ikke å delta - Gå til 43

3. Hvilken stilling har du i kommunen?

- Rådmann / kommunedirektør
- Næringssjef / næringskonsulent
- Utviklingssjef
- Planlegger
- Prosjektleder
- Flyktningkonsulent
- Folkehelsekoordinator
- Annet

4. Kjønn

Mann

Kvinne

5. I hvilken aldersgruppe tilhører du?

- 20-29 år
- 30-39 år
- 40-49 år
- 50-59 år
- 60-69 år
- Over 70 år

6. Hvordan vil du vurdere din egen kompetanse når det gjelder arbeid med samfunnsutvikling i kommunen?

- Jeg har ikke relevant utdanning, og liten erfaring
- Jeg har ikke relevant utdanning, men noe erfaring
- Jeg har ikke relevant utdanning, men mye erfaring
- Jeg har relevant utdanning, men liten erfaring
- Jeg har relevant utdanning, og noe erfaring
- Jeg har relevant utdanning, og mye erfaring

7. Hvordan vil du vurdere kommuneorganisasjonens samlede kompetanse til å arbeide med

	Svært god	God	Mindre god	Vet ikke
Næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid	☐	☐	☐	☐
Stedsutvikling, bolig og bomiljø	☐	☐	☐	☐
Rekruttering, tilflytting og inkludering – bolystarbeid	☐	☐	☐	☐
Samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering	☐	☐	☐	☐

8. I hvilken grad mener du kommunen arbeider aktivt med disse områdene:

	Svært liten grad	Liten grad	Verken eller	Stor grad	Svært stor grad
Næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid	☐	☐	☐	☐	☐
Stedsutvikling, bolig og bomiljø	☐	☐	☐	☐	☐
Rekruttering, tilflytting og inkludering – bolystarbeid	☐	☐	☐	☐	☐
Samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering	☐	☐	☐	☐	☐

9. Hvor godt kjenner du til Distriktssenteret? (Oppgi kun ett svar)

- Jeg har aldri hørt om Distriktssenteret - Gå til 43
- Jeg har hørt om Distriktssenteret, men kjenner ikke til deres roller og oppgaver - Gå til 43
- Jeg kjenner til Distriktssenteret, og har en viss kjennskap til deres roller og oppgaver
- Jeg er godt kjent med Distriktssenteret, og deres roller og oppgaver

10. Distriktssenteret produserer og gjør kunnskap tilgjengelig gjennom flere kanaler. Hvilke kanaler har du benyttet deg av i ditt arbeid? (Oppgi gjerne flere svar)

- Brukt nettsidene til Distriktssenteret
- Deltatt på webinar
- Hørt innlegg på konferanser/seminar
- Tatt kontakt med Distriktssenteret
- Lest rapporter og/eller hefter
- Fått veiledning fra Distriktssenteret
- Fått prosessbistand fra Distriktssenteret
- Ingen av delene

11. Hvilke områder er du mest involvert i? (Oppgi gjerne flere svar)

- Næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid
- Stedsutvikling, bolig og bomiljø
- Rekruttering, tilflytting og inkludering – bolystarbeid
- Samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering
- Ingen av disse

12. Næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid

Kunnskap om hvordan kommuner kan legge til rette for å skape vekst i næringslivet, sikre eksisterende arbeidsplasser eller skape nye arbeidsplasser. Kunnskap om hvordan samarbeid over kommunegrensene kan være både nyttig og nødvendig, gi økt verdiskaping og tilføre mer kompetanse, kapasitet, ressurser og drivkraft i utviklingsarbeidet.

13. Har du arbeidet med næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid de siste tre årene?

- Nei, det har ikke vært arbeidet med dette i min kommune de siste tre årene
- Nei, jeg har ikke arbeidet med det, men andre i kommunen har det
- Ja, jeg har arbeidet noe med det
- Ja, jeg har arbeidet mye med det

14. Har du brukt Distriktssenterets kunnskap i ditt arbeid med næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid?

	Ikke brukt	Noe brukt	Mye brukt
Nettsidene til Distriktssenteret	☐	☐	☐
Webinar	☐	☐	☐
Innlegg på konferanser/seminar	☐	☐	☐
Kontakt med Distriktssenteret	☐	☐	☐
Veiledning fra Distriktssenteret	☐	☐	☐
Prosessbistand fra Distriktssenteret	☐	☐	☐

15. I arbeidet med næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid, i hvilken grad har Distriktssenteret bidratt til at kommunen har

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Vet ikke
Tatt i bruk nye arbeidsmetoder	☐	☐	☐	☐	☐
Satt i gang prosjekt	☐	☐	☐	☐	☐
Prøvd ut nye tiltak	☐	☐	☐	☐	☐
Fått nye samarbeidspartnere	☐	☐	☐	☐	☐
Fått bedre kompetanse	☐	☐	☐	☐	☐
Fått økt evne til å utnytte ressursene i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐
Etablert eller utviklet nye tjenester	☐	☐	☐	☐	☐

Annet

16. Alt i alt, hvilken betydning har kunnskapen fra Distriktssenteret hatt i arbeidet med næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid?

- Ingen betydning
- Noe betydning
- Nokså stor betydning
- Svært stor betydning
- Vet ikke

17. Vi vil gjerne at du utdyper hvordan kunnskap og bidrag fra Distriktssenteret har gitt virkning for kommunen i arbeidet med næringsutvikling, omstilling og regionalt samarbeid

18. Stedsutvikling, bolig og bomiljø

Kunnskap om hvordan kommunen kan planlegge og utforme fysiske omgivelser, og kunnskap om prosesser mellom kommune, sivilsamfunn, næringsliv. Kunnskap om hvordan boligpolitikk og boligutvikling kan bidra til nok og riktige boliger på rett sted, og gode kvaliteter i boligene og uteområdene.

19. Har du arbeidet med stedsutvikling, bolig og bomiljø de siste tre årene?

- Nei, det har ikke vært arbeidet med dette i min kommune de siste tre årene
- Nei, jeg har ikke arbeidet med det, men andre i kommunen har det
- Ja, jeg har arbeidet noe med det
- Ja, jeg har arbeidet mye med det

20. Har du brukt Distriktssenterets kunnskap i ditt arbeid med stedsutvikling, bolig og bomiljø?

	Ikke brukt	Noe brukt	Mye brukt
Nettsidene til Distriktssenteret	☐	☐	☐
Webinar	☐	☐	☐
Innlegg på konferanser/seminar	☐	☐	☐
Kontakt med Distriktssenteret	☐	☐	☐
Veiledning fra Distriktssenteret	☐	☐	☐
Prosessbistand fra Distriktssenteret	☐	☐	☐

21. I arbeidet med stedsutvikling, bolig og bomiljø, i hvilken grad har Distriktssenteret bidratt til at kommunen har

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Vet ikke
Tatt i bruk nye arbeidsmetoder	☐	☐	☐	☐	☐
Satt i gang prosjekt	☐	☐	☐	☐	☐
Prøvd ut nye tiltak	☐	☐	☐	☐	☐
Fått nye samarbeidspartnere	☐	☐	☐	☐	☐
Fått bedre kompetanse	☐	☐	☐	☐	☐
Fått økt evne til å utnytte ressursene i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐
Etablert eller utviklet nye tjenester	☐	☐	☐	☐	☐
Annet					

22. Alt i alt, hvilken betydning har kunnskapen fra Distriktssenteret hatt i arbeidet med stedsutvikling, bolig og bomiljø

- Ingen betydning
- Noe betydning
- Nokså stor betydning
- Svært stor betydning
- Vet ikke

23. Vi vil gjerne at du utdyper hvordan kunnskap og bidrag fra Distriktssenteret har gitt virkning for kommunen

24. Rekruttering, tilflytting og inkludering – bolystarbeid

Kunnskap om hvordan distriktskommuner kan øke og stabilisere folketallet, og skaffe og beholde kvalifisert arbeidskraft. De samfunnsmessige endringene med aldrende befolkning og fødselsunderskudd gjør det ekstra viktig å jobbe med å beholde de som er tilflyttere. Tilflyttere som får venner og trives blir i større grad bofaste.

25. Har du arbeidet med rekruttering, tilflytting og inkludering de siste tre årene?

- Nei, det har ikke vært arbeidet med dette i min kommune de siste tre årene
- Nei, jeg har ikke arbeidet med det, men andre i kommunen har det
- Ja, jeg har arbeidet noe med det
- Ja, jeg har arbeidet mye med det

26. Har du brukt Distriktssenterets kunnskap i ditt arbeid med rekruttering, tilflytting og inkludering?

	Ikke brukt	Noe brukt	Mye brukt
Nettsidene til Distriktssenteret	☐	☐	☐
Webinar	☐	☐	☐
Innlegg på konferanser/seminar	☐	☐	☐
Kontakt med Distriktssenteret	☐	☐	☐
Veiledning fra Distriktssenteret	☐	☐	☐
Prosessbistand fra Distriktssenteret	☐	☐	☐
Kunnskap fra andre kilder enn Distriktssenteret	☐	☐	☐

27. I arbeidet med rekruttering, tilflytting og inkludering, i hvilken grad har Distriktssenteret bidratt til at kommunen har

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Vet ikke
Tatt i bruk nye arbeidsmetoder	☐	☐	☐	☐	☐
Satt i gang prosjekt	☐	☐	☐	☐	☐
Prøvd ut nye tiltak	☐	☐	☐	☐	☐
Fått nye samarbeidspartnere	☐	☐	☐	☐	☐
Fått bedre kompetanse	☐	☐	☐	☐	☐
Fått økt evne til å utnytte ressursene i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐
Etablert eller utviklet nye tjenester	☐	☐	☐	☐	☐
Annet					

28. Alt i alt, hvilken betydning har kunnskapen fra Distriktssenteret hatt i arbeidet med rekruttering, tilflytting og inkludering?

- Ingen betydning
- Noe betydning
- Nokså stor betydning
- Svært stor betydning
- Vet ikke

29. Vi vil gjerne at du utdyper hvordan kunnskap og bidrag fra Distriktssenteret har gitt virkning for kommunen i arbeidet med rekruttering, tilflytting og inkludering

30. Samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering

Kunnskap om hvordan god kommuneplanlegging kan bidra til at kommunen holder stø kurs over tid. Kunnskap om

hvordan innbyggermedvirkning i planprosesser styrker utviklingskapasiteten. Planprosesser bør legge mer vekt på å mobilisere alle berørte aktører og grupper i lokalsamfunnet.

31. Har du arbeidet med samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering, de siste tre årene?

- Nei, det har ikke vært arbeidet med dette i min kommune de siste tre årene
- Nei, jeg har ikke arbeidet med det, men andre i kommunen har det
- Ja, jeg har arbeidet noe med det
- Ja, jeg har arbeidet mye med det

32. Har du brukt Distriktssenterets kunnskap i ditt arbeid med samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering?

	Ikke brukt	Noe brukt	Mye brukt
Nettsidene til Distriktssenteret	☐	☐	☐
Webinar	☐	☐	☐
Innlegg på konferanser/seminar	☐	☐	☐
Kontakt med Distriktssenteret	☐	☐	☐
Veiledning fra Distriktssenteret	☐	☐	☐
Prosessbistand fra Distriktssenteret	☐	☐	☐

33. I arbeidet med samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering, i hvilken grad har Distriktssenteret bidratt til at kommunen har

	Ikke i det hele tatt	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Vet ikke
Tatt i bruk nye arbeidsmetoder	☐	☐	☐	☐	☐
Satt i gang prosjekt	☐	☐	☐	☐	☐
Prøvd ut nye tiltak	☐	☐	☐	☐	☐
Fått nye samarbeidspartnere	☐	☐	☐	☐	☐
Fått bedre kompetanse	☐	☐	☐	☐	☐
Fått økt evne til å utnytte ressursene i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐
Etablert eller utviklet nye tjenester	☐	☐	☐	☐	☐

Annet

34. Alt i alt, hvilken betydning har kunnskapen fra Distriktssenteret hatt i arbeidet med samfunnsplanlegging, inkludert medvirkning og involvering?

- Ingen betydning
- Noe betydning
- Nokså stor betydning
- Svært stor betydning

Webinar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Direktekontakt med rådgivere i Distriktssenteret	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyhetsbrev	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Facebookposter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Deltatt på workshop	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vært casekommune i utredninger	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fått prosessstøtte i eget utviklingsarbeid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annet (spesifiser)							

41. Hvor enkelt er det å få oversikt og/eller skaffe seg informasjon og tjenester fra Distriktssenteret?

	1 = svært vanskelig	2	3	4	5	6 = svært lett	Vet ikke
Informasjon på nettsidene	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Trykte rapporter og hefter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Publikasjoner på nett	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lett å komme i kontakt med rådgivere fra Distriktssenteret	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gode eksempler og læringshistorier	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

42. Vi vil gjerne at du utdyper hvordan kunnskap og bidrag fra Distriktssenteret har ført til en endring for din kommune (kom gjerne med eksempler)

43. Takk for at du tok deg tid til å svare!